

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

EKONOMICKÉ DOPADY VÁLKY VE VIETNAMU

Autor práce: Marek Ilič

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998Sb. v platném znění

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ILIČ, M. *Ekonomické dopady války ve Vietnamu : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. 66 s. Vedoucí práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: bipolární rozdělení světa, ideologie, světová politika, USA, Vietnam

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou vietnamské války a jejími dopady. Cílem bakalářské práce je celková analýza dopadů války ve Vietnamu v oblasti ekonomické a politické, dále zhodnocení těchto dopadů ve vybraných regionech, tedy v jihovýchodní Asii a USA a zhodnocení dopadů vietnamské války na světovou bezpečnost.

Teoretická část práce se zabývá rozvržením bipolárního světa z hlediska ideologického, kdy právě ideologie je předmětem interpretace, která ústí do hodnotových soudů. Další části práce se zabývají historickým vývojem Vietnamu v kontextu s proběhlými dvěma Indočínskými válkami a jejich světovým politickým pozadím. Pátá kapitola porovnává vietnamský válečný konflikt s konflikty, které proběhly již po rozpadu bipolárně rozděleného světa, a zabývá se možným rozdílným přístupem světových mocností k nim. Šestá kapitola podává shrnutí dopadů vietnamského válečného konfliktu a pomocí zvolených ideových východisek se snaží o jeho zhodnocení.

ABSTRACT

ILIČ, M. *Economic Impact of the Vietnam War : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 66 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: bipolar dismemberment of the world, ideology, USA, Vietnam, world politics

This bachelor thesis deals about the Vietnam war and its consequences. The aim of this thesis is an overall analysis of the impact of the Vietnam war in the economic and political, as well as evaluating these impacts in selected regions, in Southeast Asia and the U.S.A. The last aim of the work is to evaluate the impact of the Vietnam war to global security.

The theoretical part deals with layout of the bipolar world in terms of ideology, the ideology is just subject interpretation, which leads to value judgments. Other sections deal with the historical development of Vietnam in the context of the ongoing two Indochina wars with and global political background. The fifth chapter compares the vietnamese war with conflicts that took place after the collapse bipolar divided world, and dealing with potentially different treatment of world powers to them. The sixth chapter provides a summary of the impact of the Vietnam war. With managed ideological starting tries this appreciation.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Průběh vietnamské války a událostí s ní bezprostředně spojených.....	15
2.1 Vietnam v 19. století do konce 2. světové války.....	15
2.2 Vietnam v období let po 2. světové válce letech 1945 - 1954.....	22
2.3 Situace ve Vietnamu po Ženevské konferenci 1954	27
2.4 Americká vojenská intervence do Severního Vietnamu 1964 - 1975	30
3 Vývoj a změny světové politiky po skončení vietnamské války	36
3.1 Společenská situace 60. let dvacátého století v USA a v ostatních zemích na západě.....	36
3.2 Kulturní marxismus jakožto základní ideový předpoklad.....	38
3.3 Situace v Evropě.....	39
3.4 Proměna americké společnosti pod vlivem nových médií	39
3.5 Neokonzervatismus	40
4 Analýza dopadů vietnamské války zapříčiněných samotným konfliktem	42
4.1 USA a dopady války ve Vietnamu	42
4.2 Vietnam po roce 1975	44
4.3 Společenská, politická a ekonomická situace ve Vietnamu dnes a česko-vietnamské vztahy	45
5 Analýza dopadů vietnamské války vzniklých změnami řízení světové politiky a reakcí na tento konflikt.....	48
5.1 Vliv vietnamské války na americkou vojenskou a strategickou kulturu.....	50

6	Zhodnocení celistvého dopadu vietnamské války na světovou politiku a ekonomiku	54
6.1	Základní teoretická východiska pro hodnocení konfliktu	54
6.2	Konečné hodnocení konfliktu	57
	Závěr	61
	Seznam použitých zdrojů	63
	Seznam zkratk	66

Úvod

Tato bakalářská práce zpracovává celkovou problematiku války ve Vietnamu. Autor se v první řadě snaží analyzovat dopady tohoto dlouhého vleklého konfliktu, které se objevily historicky bezprostředně v průběhu války a v druhé řadě se snaží analyzovat dopady, které nějakým způsobem pociťujeme celkem čitelně i v naší době.

Termín „ekonomický dopad“ není autorem přímočaře využit za účelem vytvoření pouhého popisu stavu světové fiskální a materiální situace, nýbrž je míněn se zaměřením v obecnějším slova smyslu na státní systémy jako celky, které jsou vystaveny historickým událostem. Ekonomika, pojatá jakožto nauka o lidském chování, je svou podstatou příbuzná dalším společenským vědním oborům. Ekonomické dopady války ve Vietnamu se tedy týkají všech reálně existujících entit nějakým způsobem na sebe s válkou ve Vietnamu působících. V této práci jsou ekonomické dopady zpracovávány a chápány zejména jako ekonomické hrozby s vědomím autora o tom, že studium bezpečnosti se zabývá právě i ekonomickou oblastí. Autor využívá kybernetickou teorii otevřených systémů, kterou ve své publikaci artikuluje podle zakladatelů kybernetiky Norberta Wienera a Claudia Shanonna MILOSLAV KRÁL¹. Pakliže historická událost přináší do systému relevantní informaci, míra uspořádanosti systému (státu) k nějakému cíli se zvyšuje. V druhém případě, pakliže je státní systém v historickém dění vystaven do něj vstupujícím informacím, které nejsou relevantní, pak míra jeho uspořádanosti k cíli prudce klesá, zvyšuje se tedy entropie systému a cílů je dosahováno buď za přispění více energie (nákladů), anebo jich není dosaženo vůbec. Dochází tedy k energetickým ztrátám. Podmínky pro další příznivý vývoj systému a podmínky pro důstojnou existenci částí systému se tak zhoršují ve všech jeho oblastech. Termín ekonomický dopad je v této práci tedy zaměřen na analýzu stavu oblasti ideologické, politické, ekonomické, bezpečnostní, s vědomím autora o podmíněnosti všech těchto oblastí historickým okolnostem. Autorova interpretační názorová snaha se opírá o co možná nejobecnější filosofický pohled.

Historicky důležitými milníky pro tuto práci jsou především roky 1945, 1968 a 1989. Konec 2. světové války s sebou přinesl bipolární rozdělení světa a paradigma doby se radikálně změnilo. Postupným politickým vývojem v Indočíně a ve Spojených

¹ KRÁL, M. *Věda a víra : S vědou za hranice každodennosti*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2007. s. 79-80. ISBN 978-80-204-1568-4.

státech nakonec došlo k válečnému konfliktu, který v roce 1964 naplno vypukl. Řetězec událostí, který se, v reakci na válku ve Vietnamu, rozeběhl, již navždy ovlivnil lidské chápání světa a lidského života jako takového. V tomto ohledu jsou šedesátá léta dodnes stále živá.

Hlavní motivací autora k sepsání této práce bylo dokázat aktuálnost vietnamské problematiky a jevů s ní bezprostředně spojených i v dnešní postmoderní době, neboť reakce zejména americké veřejnosti ovlivnily přístup k řešení mnoha konfliktů a chápání nejrůznějších společenských situací i v současné světové politice. Motivací byl také autorův pocit, že široká veřejnost sice má povědomí o problematice vietnamské války a šedesátých letech, avšak nedokáže mu plně rozumět. Například podle VÁCLAVA BĚLOHRADSKÉHO² jsou porozumění a obrana jedněmi z nejdůležitějších dovedností ve veřejném prostoru, co se evropské tradice týče. Dále BĚLOHRADSKÝ³ interpretuje to, co znamená dnes něčemu rozumět podle Herberta Marshalla McLuhana. A sice podle tohoto výkladu rozumět událostem doby, znamená projít a absolvovat určitou genezi, kdy sama tato geneze vytváří čtyři důležité fáze procesu porozumění něčemu. První fází je intenzifikace, tedy to co určitý ideový názor posiluje. Druhou fází je archaizace, tedy co určitý ideový směr činí zastaralým a překonaným. Třetí fází je aktualizace, tedy to co nového ideový směr přivádí k životu. Čtvrtou fází je inverze, tedy to v co se ideový směr nakonec zvrhne. Porozumět něčemu, znamená obsáhnout ve svém myšlení tyto čtyři fáze s vědomím toho, že pojmy které jsou těmi oněmi fázemi artikulovány, jsou buď takzvanou figurou anebo pozadím. Záměrem celé této geneze porozumění je nenechat se pouze strhnout osvětlenou figurou, ale uvažovat i o ztemnělém pozadí, které tu bylo již předtím.

² BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 238. ISBN 978-80-7419-007-0.

³ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 125. ISBN 978-80-7419-007-0.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza celkových ekonomických a politických dopadů války ve Vietnamu. Vedlejším cílem bakalářské práce je objasnění dopadu událostí v jihovýchodní Asii na fungování vnitřní společnosti USA a na vietnamské obyvatelstvo, objasnění změn v řízení bezpečnostní politiky dalších států, jako jejich reakce na tento konflikt.

Konečným objasněním celkových jednotlivých dopadů války ve Vietnamu na její přímé i nepřímé účastníky se otevírá závěrečná cesta k tomu, jak tento ozbrojený konflikt, co možná nejobjektivněji zhodnotit. Autorova badatelská činnost se tedy odvíjí od důsledného sběru historických, empirických dat týkajících se samotného konfliktu. Tato fáze končí pouhým popisem. Stěžejním bodem práce se však stává správná interpretace historických faktů týkajících se války ve Vietnamu, přičemž tato fáze je ve své podstatě hlavním cílem bakalářské práce. Vedlejší cíl, který analyzuje vnitřní fungování americké společnosti a vnitřní fungování společnosti vietnamské, potažmo i evropské je pomyslnou páteří práce, jelikož proti sobě staví dvě ideově kontradiktorní politické pozice v době studené války a bipolárního rozdělení světa. Závěrečný hodnotící pohled na válku ve Vietnamu se vzhledem k vysokým lidským ztrátám váže na etiku. Právě proto jsou v práci používané metody, jejichž prostřednictvím se autor snaží dosáhnout co možná nejobjektivnějšího hodnocení. Jelikož na výstupy práce jsou kladeny nároky objektivity a obecnosti, je důležité vymezit základní předpoklady, vědecké paradigma, o které se autor ve svém důkazním postupu opírá.

Autor vychází z pozice filosofického realismu, který například podle JOSEFA DOLISTY⁴ kladně hájí pozici obecných pojmů jako relevantních. Uznat objektivitu obecných pojmů v teoretické oblasti je nutným předpokladem k možnosti zaujetí konkrétních hodnotících soudů v historické praxi. Po ustanovení takového axiomu se autor snaží deduktivně logicky a za pomoci metodické pochybnosti dospět k tvrzením, která jsou dokázaná.

Autor dále musí objasnit pojem externalita, kdy podle VÁCLAVA BĚLOHRADSKÉHO⁵ externalitou označujeme ztráty nebo zisky způsobené osobě A

⁴ DOLISTA, F., FEBER, J. *Filozofická antropologie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s, 2007. s. 46. ISBN 978-80-86708-37-9.

⁵ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 238. ISBN 978-80-7419-007-0.

jednáním osoby B, aniž by souhlas osoby A byl nutný tomu, aby jednání osoby B bylo legální. Dokud jedna jediná osoba na planetě bude dotčena důsledky jednání osoby A, a přitom bude vyloučena ze skupiny lidí, jejichž souhlas je nutný k tomu, aby jednání osoby A bylo legitimní, budou na světě externality.

Autor ve svých úvahách a konečných hodnoceních bere v potaz externality, které mají negativní dopad na lidského jedince. Úvahy týkající se externalit jsou autorem zasazeny do vymezeného rámce ideologie tzv. konzervativního liberalismu, kdy přinejmenším vždy minimální stát zaručuje ochranu lidských statků, na které má každý člověk nárok, který plyne např. podle JIŘÍHO PRINZE⁶ z lidské přirozenosti každého jednotlivce. Jedná se zejména o lidskou důstojnost, lidskou svobodu a právo člověka na zajištění ochrany jeho života. Lidská přirozenost je tedy naprosto nutným a konstitutivním prvkem pro základ mezinárodního práva. Autor však zastává názor, že externality v hodnotících soudech nelze užívat všerozsáhle, neboť v prostředí demokratických států by pak byla zpochybněna i samotná volební procedura, jejímž prostřednictvím se prosazují svobodné zájmy jednotlivců a skupin, tedy takzvaný legitimní trh idejí, dnes překládaný a chápaný jako veřejný zájem. V kontextu s předpokladem práva lidského jedince na jeho důstojnost, autor dále pak vychází z výkladu ROMANA CARDALA⁷ o přirozeném původu státu podle Platonské ústavy, kdy přirozený původ státu je stavěn proti tzv. kontraaktualistické teorii o původu státu. Přirozený původ státu vysvětluje lidskou potřebu státního zřízení zejména z přirozené lidské potřeby komunikovat, kdy komunikovat znamená být v jednotě s druhými. Z komunikace vychází potřeba sdílení. Člověk v komunikaci s druhým může vstupovat do harmonického styku a získávat tak něco, co sám ze sebe nemá. Komunikace tedy v sobě skrývá i participaci. Tato teorie o přirozeném původu státu vykládá jeho potřebu naprosto opačným způsobem než kontraaktualistická teorie, ve které jsou konflikty a agrese lidí položeny do základu státu, neboť stát je sám o sobě primárně potřebný, aby se lidé nevráždili navzájem.

Na předcházející pojmy navazuje nutně pojem další, a to je bezpečnost. Bezpečností jakožto svým hlavním předmětem se zabývají takzvaná bezpečnostní studia, jež jsou podoborem oboru mezinárodních vztahů. Zejména v posledních letech je v praktické i teoretické rovině pojem bezpečnosti artikulován stále více. Bezpečnost

⁶ PRINZ, J. *Abeceda filosofického myšlení*. 1. vyd. Praha : Academia Bohemica, o.p.s., 2013. s. 94-98. ISBN 978-80-904469-2-2.

⁷ CARDAL, R. *Čtyři milníky politické filosofie : Ústava, politika, vladař, leviatan*. 1. vyd. Praha : Cevro institut, 2009. s. 79-80. ISBN 978-80-87125-06-9.

např. podle JANA EICHLERA⁸ a jeho interpretace takzvané Kodaňské školy je pojem, který se nutně váže na oblast vojenskou, environmentální, ekonomickou, společenskou a politickou. Bezpečnost dále autor operacionalizuje dle pojetí JANA EICHLERA jako dynamický proces, jež je výsledkem aktivních opatření na poli politiky, ekonomiky, diplomacie a v poslední řadě i vojenství. Bezpečnost je v práci také pojata podle Waltera Lipmanna dle interpretace JANA EICHLERA⁹ jako ideální cílový stav, kdy stát je naprosto bezpečný v okamžiku, kdy nemusí obětovat své základní hodnoty, aby se vyhnul válce, nebo tyto hodnoty uhájít vítězstvím v případě, že mu byla válka vnucena. Předcházející vysvětlení a operacionalizace pojmů lidské přirozenosti a externality se na bezpečnost přímo váží, neboť tyto předcházející pojmy konstituují vlastní obsah pojmu bezpečnosti právě proto, že ony jsou nejvyššími hodnotami, jsou konstituantami smyslu. Bezpečnost již pak dále v sobě navíc obsahuje i konkrétní cestu, jak určitého ideálního stavu ve společnosti dosáhnout, nebo jak ho udržet a zachovat. Pojem bezpečnost v sobě tedy zahrnuje nejvyšší hodnotu v životě každého jednotlivce, společnosti i státu.

Bakalářská práce je strukturována do šesti základních kapitol. První kapitola se zabývá cílem a metodikou celé práce. Druhá kapitola popisuje celý průběh vietnamské války, popisuje a vysvětluje události s ní bezprostředně spojené, snaží se popsat a objasnit historické pozadí, které předcházelo vzniku tohoto konfliktu. Jedná se zejména o podobu rozvržení mocenských sil v průběhu a po skončení 2. světové války. Třetí kapitola se zabývá podobou světové politiky, zejména od poloviny sedmdesátých let dvacátého století, analyzuje změny ve světové politice, zapříčiněné vietnamskou válkou.

Čtvrtá kapitola, zejména v návaznosti na shrnutí změn ve světové politice, analyzuje samotné dopady, které jsou s ozbrojeným konfliktem bezprostředně spjaty.

Pátá kapitola se zabývá dlouhodobými dopady vietnamské války, které vyvolaly změny v řízení světové politiky i světové bezpečnostní politiky. Tato kapitola tedy prokazuje aktuálnost problematiky vietnamské války i dnes. Snaží se hledat paralely a posuzovat tento konflikt s konflikty jinými, které přinesla doba již po skončení bipolárního rozdělení světa. Jedná se zejména o válku v Perském zálivu, válku v Kosovu, invazi USA do Afganistánu a Iráku. Šestá kapitola se na základě předchozích

⁸ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 10. ISBN 978-80-246-1956-9.

⁹ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 37. ISBN 978-80-246-1956-9.

deskriptivních vysvětlujících analytických názorů snaží o jejich ucelený souhrn a následně pak o objektivní celistvé hodnocení.

V teoretické části práce je využívána zejména metoda analýzy literárních pramenů, jejich komparace a následná syntéza.

Primární literární prameny jsou orientovány na historicko-politický vývoj Vietnamu. Autor zde čerpal především z publikace MILANA SYRUČKA *V zajetí džungle*¹⁰, dále pak z knihy *Dějiny vietnamské války*¹¹ od MARCA FREYE anebo z publikace DANIELA KAMASE *Válka ve Vietnamu*¹², dále pak z publikace CHRISSE BISHOPA *Vietnamský válečný deník*¹³, dalším vynikajícím historicko kompilačním zdrojem, ze kterého autor čerpal, je publikace PAVLA HLAVÁČKA *Vymaňování USA z vietnamské války*¹⁴. Velice originální publikací, která přináší nové polozapomenuté skutečnosti, ze které autor čerpal, je český překlad publikace autorů CHRISSE MCNABA a ANDYHO WIESTA *Historie vietnamské války*¹⁵.

Sekundární literární zdroje jsou orientovány na způsob hodnocení historicko politického vývoje Vietnamu v kontextu s bipolárním rozdělením světa a rozdělením tzv. sfér vlivu. Tyto zdroje jsou tedy prameny zejména z oblasti politické filosofie a politologie. Publikace, ze kterých autor v této části práce čerpal, jsou od následujících autorů. VÁCLAV BĚLOHRADSKÝ a jeho kniha esejů *Společnost nevolnosti*¹⁶ z oblasti politické filosofie a sociologie, ROMAN CARDAL a jeho publikace *Čtyři milníky politické filosofie*¹⁷, JIŘÍ PRINZ a jeho publikace *Abeceda filosofického myšlení*¹⁸, dalším autorem je PETR HÁJEK a jeho kniha, z velké části politologicky laděných esejů a navíc kniha analyzující moc médií zejména v postmoderních

¹⁰ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. 342 s. ISBN 978-80-87027-25-7.

¹¹ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. 210 s. ISBN 80-7198-247-4.

¹² KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. 263 s. ISBN 80-7198-247-4.

¹³ BISHOP, CH. *Vietnamský válečný deník : 1964-1975 : zkušenosti, zážitky a pocity vojáků v jihovýchodní Asii měsíc po měsíci*. Praha : Naše vojsko, 2005. 255 s. ISBN 80-206-0789-7.

¹⁴ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. 148 s. ISBN 978-80-7485-019-6.

¹⁵ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. 253 s. ISBN 978-80-7243-492-3.

¹⁶ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby. 2. opravené a doplněné vyd.* Praha : SLON, 2009. 370 s. ISBN 978-80-7419-007-0.

¹⁷ CARDAL, R. *Čtyři milníky politické filosofie : Ústava, politika, vladař, leviatan*. 1. vyd. Praha : Cevro institut, 2009. 253 s. ISBN 978-80-87125-06-9.

¹⁸ PRINZ, J. *Abeceda filosofického myšlení*. 1. vyd. Praha : Academia Bohemica, o.p.s., 2013. 183 s. ISBN 978-80-904469-2-2.

demokraciích, *Smrt ve středu*¹⁹, dále pak kniha od klasického autora KIRKA RUSSELA *Konzervativní smýšlení*²⁰, dále pak historická publikace Institutu Václava Klause *Sto let od počátku první světové války*²¹.

Autor ve své práci též využívá k důkladnějšímu postihnutí specifických cílových skupin materiály z webových stránek. Jedná se zejména o masakr v My Lai a o vstup Vietnamu do světové obchodní organizace.

V rámci řešení práce byla autorem stanovena tato hypotéza: *Angažovanost SSSR a USA ve vietnamském válečném konfliktu v období studené války byla z mocenského hlediska naprosto logická a z dílčích strategických hledisek obou mocností i správná. Z hlediska politické filosofie se ve vietnamském válečném konfliktu jednalo o souboj západních demokratických zemí s komunistickými, kolektivistickými a nacionálně laděnými režimy. Z tohoto čistě teoretického hlediska je angažovanost, role USA a jeho spojenců, v konfliktu správná. Z historického hlediska angažovanost USA a SSSR ve Vietnamu způsobila negativní externality ve formě obrovských ztrát lidských životů jak na americké tak na vietnamské straně. Syntéza pohledu strategicko mocenského, politicky filosofického a historického přináší poznání, že angažovanost USA a jeho spojenců SEATO byla správná pouze na půdě Jižního Vietnamu, tedy, až do zahájení počáteční operace Rolling Thunder v Severním Vietnamu. Angažovanost SSSR a Číny ve válce ve Vietnamu lze, provedením syntézy výše uvedených hledisek, odsoudit jako špatnou.*

¹⁹ HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. 254 s. ISBN 978-80-7363-269-4.

²⁰ RUSSEL, K. *Konzervativní smýšlení*. 7. upravené vyd. Praha : Občanský institut, 2000. 633 s. ISBN 80-86228-03-7.

²¹ KLAUS, V., et al. *Sto let od počátku první světové války*. 1. vyd. Praha : Institut Václava Klause, 2014. 157 s. ISBN 978-80-87806-10-4.

2 Průběh vietnamské války a událostí s ní bezprostředně spojených

2.1 Vietnam v 19. století do konce 2. světové války

První Evropan v historii, jehož noha stanula na území Vietnamu, byl dominikánský misionář, Portugalec, De Faria. Další historické milníky se však již se značnou pravidelností nejvíce vážou na francouzskou účast na tomto území. V tomto ohledu byl důležitý již francouzský kněz Pigneau de Behaine. Tento církevní hodnostář byl spojovatelem mezi vládou Ludvíka XVI. a synem, vietnamského krále, Anhem. Po jednáních ve Versailles tento církevní hodnostář dopomohl k uzavření smlouvy mezi Anhem a Francouzi. Již zde se dá vyčíst jistý koloniální zárodek expanze Francie do Vietnamu. Francouzi prostřednictvím této smlouvy chtěli dosáhnout obchodních výhod, zatímco Vietnamci požadovali vojenskou pomoc svému královskému dvoru. K tomu však přímou cestou nakonec nedošlo, neboť ministr francouzského námořnictva de Castries zavrhl tuto, na Francii požadovanou, vojenskou pomoc. Kněz Pigneau de Béhaine se však nevzdal a dokázal, díky obci věřících, dát dohromady patnáct tisíc liber. Nakoupil všechnu potřebnou vojenskou výbavu a za tyto finanční prostředky zajistil i 350 žoldnéřů. Takto vojensky vybaven se tedy kněz Pigneau de Béhaine vypravil do Vietnamu za účelem boje, který měl pomoci stabilizovat vládu tamějšího královského dvora. Tento boj, který pro tohoto dobrodruha dopadl úspěšně, má z dnešního hlediska nedožrnný historický význam. Pigneau de Béhaine za svou pomoc dostal u tehdejšího královského dvora neformální titul otce království. A právě v této době bylo mezinárodními mocnostmi západního světa bohatství vietnamské země odhaleno definitivně. Tento okamžik, zejména vzhledem k následující koloniální éře evropských velmocí, určil budoucí vývoj a směřování této země.²²

V jádru kolonialismu vždy tepala chladná ekonomická logika evropských mocností. Velká Británie svůj koloniální obchodní vliv uplatňovala zejména v Indii a dále pak na východ od Thajska, tedy směrem k Malajsii. V těchto námořních vodách později vytvořila známou Východoindickou společnost. Francie Velké Británii ve svém svědomitém koloniálním snažení však zdatně sekundovala. Již tenkrát fungovalo, byť tehdy ještě slovníkově neznámé, takzvané rozdělení si sfér vlivu. Francie se zaměřila na

²² SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelsí válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 34-35. ISBN 978-80-87027-25-7.

Vietnam a od jeho hranic na jih a na západ, tedy naprosto opačným směrem než Velká Británie. Co se týče dalšího historického vývoje na území samotného Vietnamu, tak Francouzi stejně jako Angličané zde začali uplatňovat svůj silný obchodní vliv. Dělo se tak prostřednictvím jednotlivých obchodníků, obchodních společností a později i prostřednictvím kárných expedic. Takto postupně vznikalo nesvobodné koloniální tyranství ve Vietnamu.²³

Druhým klíčovým historickým milníkem bylo vyslání francouzské expedice z vůle Napoleona III. Této expedici se podařilo splnit svůj primární cíl, a sice získat přístav Da Nang. Francouzi 17. května 1859 obsadili však i město Saigon v jižní části Vietnamu. Toto datum je považováno za zahájení koloniální války. Francouze v této době čekala ještě relativně dlouhá cesta k tomu, aby tuto zemi vojensky ovládli. Na pomyslné bojové strategické šachovnici se objevil třetí hráč, a sice Čína. Po dlouhých a urputných bojích na severu země, zejména o Hanoj, Francouzi dokázali uspět a město obsadili. Poté, na popud Tonkinských mandarínů, přišlo na pomoc vietnamskému královskému dvoru 10000 čínských vojáků. Francouzi byli pobiti, a teprve až v roce 1883 za pomoci oddílu 4000 mužů a s přispěním útvaru cizinecké legie se situace začala obracet ve prospěch Francie. Následovaly tvrdé a velmi krvavé boje francouzských vojenských oddílů, námořní pěchoty i legionářů s takzvanými černými vlajkami. Byť v početní přesile, čínské jednotky byly Francouzi poraženy.²⁴

Následný politický vývoj znamenal pro Francii velký úspěch, neboť znamenal její absolutní vládu nad všemi vietnamskými oblastmi. Těmito oblastmi byly Tonkin, Annám a Kočincína. Čína se však ještě svých mocenských ambicí v těchto oblastech vzdát nechtěla, a tak následovaly další kruté boje, ve kterých ale Číňané utrpěli již zlomové porážky. Porážky nejprve vojenské, a pak i politické, kdy se po uzavření dohod zřekli svých práv na tato vietnamská území. V roce 1887 Francouzi vyhlásili Indočínskou unii. Vznikl správní celek splený z výše uvedených oblastí, přičemž k nim byla připojena ještě království Laosu a Kambodže. Francouzi do čela politické moci tohoto uskupení dosadili guvernéra a vojenskou bezpečnost a stabilitu v zemi dále hlídala cizinecká legie.²⁵

²³ BISHOP, CH. *Vietnamský válečný deník : 1964-1975 : zkušenosti, zážitky a pocity vojáků v jihovýchodní Asii měsíc po měsíci*. Praha : Naše vojsko, 2005. s. 7. ISBN 80-206-0789-7.

²⁴ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 36-37. ISBN 978-80-87027-25-7.

²⁵ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 8. ISBN 978-80-7243-492-3.

Od roku 1887 začala Francie na svém nově získaném území prosazovat politiku tvrdé a nekompromisní koloniální správy. Jednalo se o celou Indočínskou unii, jejíž právní slepenost především ztělesňoval dosazený guvernér. Tvrdé francouzské koloniální praktiky se začaly projevovat zejména v silné centralizaci, v omezení jakéhokoliv autonomního vlivu vesnických oblastí, a také v procesu vyvlastňování. Vedle toho přibyl velice tvrdý systém nucené práce. Daňový systém byl znatelně utužen. Vietnamské obyvatelstvo muselo platit daně za půdu, sůl, alkohol. Velmi tvrdé byly také daně z hlavy, z dobytka a ze zemědělských plodin. Vietnamský vnitřní trh byl izolován, a tak se na tento trh dostaly pouze vietnamské a francouzské produkty. Již z této doby lze vyčíst jisté poukazy směřující ke konstatování toho, že zejména vietnamské vesnické obyvatelstvo mělo jistý živočišný příklon ke komunismu. Tento fakt se projevil zejména v ekonomických kolektivistických praktikách. Avšak tyto praktiky byly konány dobrovolně. Spočívaly v jednání právě vesnického obyvatelstva, a sice ve společném dobrovolném obdělávání půdy jakožto společného majetku. Francie tento způsob obživy a fungování vesnické ekonomiky vesničanům zakázala. V této době naopak vzniklo nové praktické pojetí ekonomiky a fiskálně se začalo dařit spíše obyvatelstvu městskému. Městské obyvatelstvo nebylo příliš početné, avšak historicky tato sociální skupina, v době koloniální nadvlády Francie, sehrála velmi důležitou roli, neboť z jejích řad se rekrutovala, později velice důležitá, vietnamská vzdělanostní menšina, která se však později stala národní elitou a měla na svou zemi velice silný vliv. Vietnamská vzdělanostní elita se postupem doby začala proti kolonialismu názorově vyhraňovat a svými názory zcela logicky a záměrně začala ovlivňovat ostatní masové obyvatelstvo. V tomto zaměření lze použít známé přísloví, že příklady táhnou. Jako velice silné dějinné příklady posloužily vietnamské elitě nejprve porážka Ruska Japonskem v roce 1911, a zejména pak Velká říjnová socialistická revoluce v roce 1917. Tyto dějinné okamžiky se, do způsobu myšlení těchto elit, promítly velice silně a v jejich myšlení zapříčinily, že pojem revoluce, a pak také pojem rovnost se stal právě pojmem ústředním. Revoluce, spojená s pojmem rovnosti, je nejsilnějším způsobem k tomu, jak měnit státní pořádky, neboť idea rovnosti snadno, v bídě žijící vesnické obyvatelstvo, dokáže vyburcovat k přímé akci. V roce 1930 se ocitl západní světový systém, a pak zejména kapitalismus v hluboké hospodářské krizi. V Sovětském svazu však mezitím docházelo k úspěšné implementaci socialismu. K postupné radikalizaci vietnamských elit přispělo i postupné utužování francouzské koloniální správy, kdy zejména v krátkém období před první světovou válkou francouzská správa zvýšila celkový výběr daní. Francouzská správa se tím zefektivnila, avšak místní obyvatelstvo

tím ještě více strádalo. K udržení takového stavu v zemi by bylo potřebné vytvořit vietnamskou národní buržoasii, důkladný školský systém, národní průmysl a možnost obyvatel podnikat. K ničemu takovému bohužel nedošlo. Místo toho zde převládala rukodělná výroba a drtivá většina obyvatel zůstávala negramotná. Navíc, co se týče přímo pracovních podmínek, tak nebyla legislativně upravena pracovní doba, čehož zcela logicky koloniální správci využívali. Jakýkoli odpor Francouzi tvrdě vojensky potlačovali a jako strategickou pojistku vymysleli postup, kdy zřídili takzvané ozbrojené milice složené z národnostních menšin, které navíc v průběhu první světové války ve svých bojích využili.²⁶

V době po první světové válce se, vzhledem ke špatnému stavu francouzské státní ekonomiky, situace nadále vyhrcovala. Francie, aby si ekonomicky pomohla, potřebovala své kolonie doslova vysát. Ve Vietnamu pod tímto poválečným tlakem začala masivně stoupat produkce kaučuku, dřeva a rudy. Velice bídné bylo v této době postavení námezdních dělníků. Vlivem takovýchto nepříznivých materiálních okolností začaly vznikat revoluční a nacionální organizace. V roce 1931 byla založena Komunistická strana Indočíny, která v průběhu plynutí historických událostí vnímala velice pozitivně porážku Francie nacistickým Německem v roce 1940. Rok 1941 znamenal pro Vietnam praktické ukončení francouzské koloniální nadvlády. Zemi obsadili Japonci, a jelikož tehdy existovala známá osa Berlín - Řím - Tokio, tak Vichystický francouzský režim musel s expandujícími Japonci ve Vietnamu spolupracovat. Faktickou správu nad územím z hlediska moci převzali Japonci, avšak jejich způsob vlády byl vůči místnímu obyvatelstvu ještě nelítostnější. Jakýkoliv náznak nesouhlasu s režimem byl ze strany tehdejších vládnoucích kruhů tvrdě trestán. Násilně bylo v této době potlačeno několik povstání.^{27,28,29}

Vietnamská vzdělaná elita byla rozdělena do dvou hlavních proudů. První umírněný proud zastával názor, že vytoužených změn vůči kolonialistické tyranii má být dosaženo víceméně pokojným způsobem prostřednictvím administrativních postupů. Druhý radikálnější proudrazil teorii vynucení si změn se zbraní v ruce. Tento proud měl silné vazby na Japonsko a mnoho jeho příslušníků i v Japonsku studovalo.

²⁶ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 38-42. ISBN 978-80-87027-25-7.

²⁷ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle: nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 44. ISBN 978-80-87027-25-7.

²⁸ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 9. ISBN 80-7198-247-4.

²⁹ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 69. ISBN 978-807277-255-1.

V období druhé světové války se ekonomická situace v zemi natolik zhoršila, že vypukl hladomor. Tento fakt byl způsoben zejména povinným vývozem rýže do Japonska, které byl už tak velký nedostatek.^{30,31}

V roce 1941 vznikl Viethmin, tedy Svaz pro nezávislý Vietnam. Jeho duchovním i praktickým zakladatelem byl Ho Či Min. Ho Či Min, narozený roku 1890 a již tedy jako jednapadesátiletý, měl za sebou bouřlivý život dobrodruha, světoběžníka a revolucionáře. Ho Či Min, bez ohledu na jeho následný, možný hodnotící profil, je až do dnešních dnů nejvýznamnější a nejdůležitější postavou vietnamských moderních dějin. Stal se symbolem, a to hned v několika ideových a dějinných rovinách. Drtivá většina Vietnamců ho ze svého silně nacionálně podbarveného pohledu považuje za národního hrdinu a spasitele, za příklad lidské statečnosti, důstojnosti a oddanosti. Druhá strana barikády, tedy západní vládnoucí kruhy jej však mnohdy, co se týče právě výše zmíněného symbolu, interpretují jaksi neživotně. Interpretují ho symbolicky jako ďábla sloužícího komunistickému zlu a satanským silám, interpretují ho jako naprosté nelidské a krvelačné monstrum, které v uplatňování své moci vraždilo lidské životy po tisících. Do jaké míry je toto pravda, bude hodnoceno v následujících částech práce, avšak problémem zůstává fakt, že západní většinová veřejnost Ho Či Mina zavrhuje jaksi apriori za pomoci takzvané rezultátní pochybnosti bez jakýchkoli relevantních materiálů o něm, a aniž by popřípadě takovéto materiály studovala. Tento fakt je z velké části způsoben současnou silnou politickou vlnou takzvaného důsledného antikomunismu, kdy se hodnotící etické soudy o konkrétních historických postavách provádějí velmi zkratkovitě a povrchně. Ho Či Min, dle historických záznamů, byl především velmi vzdělaný člověk, který procestoval takřka celý svět a vládl mnoha světovými jazyky, jeho osobnost vynikala askézí a velkou sebekázní. Dlouhou část života strávil mimo Vietnam zejména ve Francii, Velké Británii i v SSSR. Oproti tomu zůstává však nesporným faktem, že Ho Či Min byl ideově velmi rozporným člověkem. Byl přesvědčeným marxistou, avšak jeho nacionální cítění k vlastní zemi a osvobození jeho země od jakéhokoliv cizího vlivu byly hlavními a prioritními cíli jeho politické kariéry. Organizaci Viethmin, kterou založil, lze charakterizovat jako hnutí kolektivisticky orientované, se silnou akcentací na národní uvědomění, přitom však velice silně zdůrazňující demokratické hodnoty rovnosti a dobrých sociálních životních

³⁰ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 43-44. ISBN 978-80-87027-25-7.

³¹ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 67-68. ISBN 978-807277-255-1.

podmínek a příležitostí. Viethmin představoval nacionálně komunistické hnutí, jehož v této době hlavním cílem bylo národní osvobození a revoluční dosažení národní, potažmo státní suverenity.^{32,33,34}

Vedle tohoto revolučního hnutí vznikla v této době v Japonsku i organizace Ligy boje za nezávislý Vietnam. Tato organizace a její vznik je přímo vázán na osobu Ngo Dinh Diema. Ngo Dinh Diem byl katolickým mandarínem, který sloužil jako poradce v císařském městě Hue krále Bao Daje, jehož ze strategických důvodů Francouzi dosadili na tento trůn. Ngo Dinh Diem měl silné vazby na Japonsko, a proto i historickou kolébkou jeho organizace, Ligy boje za nezávislý Vietnam, je právě země vycházejícího slunce.³⁵

Ve Vietnamu tedy existovala v době druhé světové války dvě národně osvobozené hnutí. Na první pohled optikou laika se může zdát, že takováto dvojitá existence osvobozujících hnutí byla pro dobro vietnamského obyvatelstva. Však důsledný historický pohled říká pravý opak. V průběhu druhé světové války se král Bao Daj ideově kladně ztotožnil s japonskou okupační silou, a jelikož byli jeho dřívější poradce Ngo Dinh Diem a logicky i jeho hnutí ideově stejně profilovány, tak reálnou zbytkovou odbojovou silou v zemi zůstal již pouze Ho Či Minův Viethmin. V rámci působení Viethminu vznikla takzvaná propagandistická ozbrojená brigáda, jejíž boj byl jednak ideologický, a na druhé straně vojenský. Viethmin byl ve svém propagandistickém působení u vietnamského obyvatelstva velmi úspěšný. Získával podporu napříč celým sociálním spektrem tehdejší společnosti. V roce 1943 až 1944 v zemi vypukl obrovský hladomor, který si vyžádal okolo dvou milionů lidských životů. Z tohoto důvodu měl Viethmin při nabírání nových sympatizantů, členů paradoxně velmi usnadněnou pozici. Viethmin a jeho jednotky zpočátku operovaly zejména v hornaté a těžko přístupné krajině Viet Bac. Zde hledaly prvotně své útočiště.

Jelikož velká část Francouzů, spíše než Vichystický režim, podporovala generála de Gaulla, tak poskytování pomoci právě komunistickému Viethminu se stalo příkazem doby. Japonská reakce na sebe však nenechala dlouho čekat a v srpnu 1944 Francouze zbavila jejich zbytkové státní, koloniální správy. Císař Bao Dai byl Japonci vyhlášen za

³² SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 288- 297. ISBN 978-80-87027-25-7.

³³ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 9-10. ISBN 80-7185-468-9.

³⁴ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 66-67. ISBN 978-807277-255-1.

³⁵ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 45. ISBN 978-80-87027-25-7.

hlavu státu nezávislého Vietnamu. Toto vše se neobešlo bez francouzských protireakcí. Zejména francouzská cizinecká legie se nechtěla nechat Japonci odzbrojit, a tak vypukly tvrdé boje mezi příslušníky francouzské cizinecké legie a japonskými okupanty. Francouzské cizinecké legie byly po nelítostných bojích poraženy, velká část jejich jednotek byla zmasakrována. Zachránily se tři tisíce cizineckých jednotek, a ty následně zahájily odboj proti Japoncům, když se přidaly k čínským vojenským jednotkám generála Čankajška, a následně vojensky podporovaly Viethmin. Viethmin s blížícím se koncem druhé světové války postupně ovládl a osvobodil všechny oblasti Vietnamu a po Japonské kapitulaci 15. července 1945, tedy 2. září 1945 vyhlásil nezávislou Vietnamskou demokratickou republiku.^{36,37}

Mnoho historických zdrojů se shoduje na faktu, že Ho Či Min byl právě v průběhu druhé světové války silným partnerem a spojencem Spojených států. Ovšem na hodnocení tohoto faktu se již některé zdroje názorově rozcházejí. Americký prezident Roosevelt a jeho správa uznávali Ho Či Mina suverénně za nejschopnějšího vůdce vietnamského lidu. Americkou politickou optikou byl v době druhé světové války Ho Či Min vnímán spíše jako silný nacionalista, a na jeho kolektivistický ideový profil nebyl v této době ještě brán takový zřetel. Americká tajná služba OSS podporovala Ho Či Minovu odbojovou organizaci Viethmin. Viethmin na oplátku poskytoval spojencům důležité strategické elementy, a sice zejména svou logistiku a informace o pohybu japonských jednotek. Viethmin navíc zachraňoval sestřelené americké vojáky.^{38,39}

Existuje názor, který, z čistě mocenského strategického hlediska, zpochybňuje a považuje za fatální chybu USA právě výše zmíněné spojení americké tajné služby OSS a Viethminu. Jedná se o názor, který se však hned zpočátku opírá o předpoklad toho, že Ho Či Min ztělesňoval, obrazně vyjádřeno, pouze mezinárodní rudé zlo a bezohledného fanatika.⁴⁰

Situace v době druhé světové války byla však ze spojeneckého hlediska mnohem složitější, jelikož boj západních spojenců s nacistickými německými fanatiky a jeho koaličními partnery z Itálie a Japonska měl oprávněně naprostou přednost. Tedy

³⁶ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelsí válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 46-46. ISBN 978-80-87027-25-7.

³⁷ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 10-11. ISBN 80-7198-247-4.

³⁸ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 15. ISBN 978-80-7485-019-6.

³⁹ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 11. ISBN 80-7198-247-4.

⁴⁰ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 12. ISBN 80-7198-247-4.

kontext a vědomí toho, v jaké situaci USA Viethmin podporovaly, vnáší na tento fakt úplně jiné světlo. Strategických problémů USA, v tom jak řídit a zaměřit svou válečnou politiku, však bylo ještě více. Americký prezident Roosevelt usiloval o to, aby evropské mocnosti ukončily svou koloniální tyranii po skončení druhé světové války a umožnily národům právo na sebeurčení. To se samozřejmě evropským mocnostem nezamlouvalo a v případě, že by na tomto požadavku americká administrativa trvala i nadále, pak by odmítly americké požadavky na poválečné svobodné uspořádání Evropy. Tento požadavek evropských mocností byl z jejich strategického pohledu zcela logický, neboť jejich vrcholná politická reprezentace se domnívala, že poválečnou oslabenou ekonomiku lze probudit pouze pomocí svých kolonií. Spojené státy měly však ještě více starostí. Po skončení druhé světové války byly vystaveny vlivem historických okolností zcela nemilosrdně před volbu menšího zla. Zpočátku nebylo jasné, zda Amerika bude podporovat nacionálně komunistická hnutí, která odporují zásadním způsobem americkému pojetí svobody, nebo bude podporovat francouzský vykořisťovatelský kolonialismus. Dokonce sám britský ministerský předseda se postavil za právo Francie na svůj návrat do své kolonie, do Vietnamu.^{41,42}

2.2 Vietnam v období let po 2. světové válce letech 1945 - 1954

Po smrti Franklina D. Roosevelta v roce 1945 do Bílého domu nastoupil prezident Harry S. Truman. Truman ve své politice zvolil naprosto opačný kurz než jeho předchůdce, jelikož pro něho pomoc od Francouzů proti Japonsku byla prioritní. Během posledních fází druhé světové války se Amerika postupně přeorientovala na podporu obnovení francouzského koloniálního panství. Navíc francouzský generál Charles de Gaulle byl ve svých postojích skálopevný. Důvody pro toto přeorientování byly zejména strategické. Vietnam byl osvobozen na jihu britskými jednotkami a následně francouzskými, zatímco jednotky generála Čankajška postupovaly ze severu. Francouzi po bojích s Viethminem dosáhli svého cíle a zmocnili se jižní části země. Viethmin nadále operoval na severu země. Francouzská správa v Saigonu chtěla vzbudit vietnamské národní povědomí, tím že do státních funkcí dosazovala vietnamské zástupce. Tito Vietnamci však byly zástupci svého lidu jen velmi sporadicky, neboť se jednalo zejména o dobře situované, s francouzskou správou, kolaborující velkostatkáře, obchodníky a advokáty. V oblasti severu se v době po Postupimské konferenci snažil

⁴¹ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 15. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁴² FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 12. ISBN 80-7198-247-4.

Ho Či Min prosazovat svou politiku. Tento chrabřý nacionalista se z počátku snažil domluvit s Francouzi na jisté formě vietnamské autonomie, která však postupně měla vyústit v úplnou vietnamskou nezávislost. V jednáních s vysokými francouzskými státními úředníky se Ho Či Min dohadoval právě na termínech nezávislosti a autonomie. Do všeho nakonec zasáhl generál de Gaulle, který toto handrkování rázně utnul a jako jedinou možnou politickou alternativu zvolil plné obnovení francouzského koloniálního panství ve Vietnamu.^{43,44}

Celá oblast jihovýchodní Asie a Indočíny se stala pro americkou zahraniční politiku klíčovou oblastí. V roce 1949 se moci v Číně ujali komunisté v čele s Mao Ce tungem. Po těchto událostech vyšlo Memorandum Rady národní bezpečnosti č. 64. Pentagon a jeho administrativa použila poprvé od konce druhé světové války termín teorie takzvaného dominového efektu. Tato teorie spočívala v domnívání se toho, že pokud nebude ve Vietnamu komunismus potlačen a pokud se na tomto území i dlouhodobě prosadí, tak pak se postupně rozšíří po celé Asii. Svět po druhé světové válce se velice změnil. Nejednalo se pouze o soupeření západní demokracie s komunismem. Situaci vyhrotila zejména skutečnost, že nositeli těchto ideových směrů byly dvě největší mocnosti světa, tedy vítězové druhé světové války USA a SSSR. Nešlo tedy pouze o soupeření ideologií, ale zejména mocností. Takto po válce svět postupně šel k počátku studené války. Vidění světa bylo silně polarizováno. Takto se i vietnamský válečný konflikt stal součástí studené války, stal se jakýmsi gordickým uzlem studené války. Tímto pohledem se veškeré aktivní snažení všech západních mocností ve Vietnamu proměnilo v boj proti komunismu. Francie, ve své oficiálně prezentované zahraniční politice, již nebojovala pouze za obnovu svého koloniálního panství, nýbrž proti komunismu. Prezident Truman ve své politice použil známou doktrínu zadržování. Tato teorie spočívala v tom, že USA pomohou jakémukoli národu, státu, který je zvnějšku ohrožován komunistickou expanzí. Nejednalo se tedy, alespoň v čistě teoretické rovině, o koncept, který by uplatňoval vůči komunismu přímou agresi.^{45,46}

⁴³ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 12-14. ISBN 80-7198-247-4.

⁴⁴ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : EPOCHA, 2007. s. 46-47. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁴⁵ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 15. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁴⁶ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 14-16. ISBN 80-7198-247-4.

V průběhu roku 1946 se během jednání Vietnamu s Francií snažil Ho Či Min o dosažení svého cíle, tedy zachovat mír, avšak nikoli za cenu plné obnovy francouzského koloniálního panství. Francie již v této době podporována USA, kladla čím dál tím tvrdší požadavky na vietnamského nacionálního zástupce. Jednalo se o požadavky, které se naprosto neslučovaly s konceptem dosažení nezávislosti vietnamského režimu. Ho Či Min a Viethmin měli na výběr buď se postavit Francouzům vojensky, anebo požádat o pomoc Číny, což sám Ho Či Min později kategoricky odmítl. Vyústěním celé této diplomaticky patové situace bylo zahájení francouzské vojenské intervence do Vietnamu. Francie měla plnou podporu Spojených států amerických. Konflikt vypukl v roce 1946 a trval až roku 1954. USA hradily až 80 procent válečných nákladů Francie za tuto dobu. Viethmin byl mezitím zásobován zbraněmi z Číny a ze SSSR. Konflikt, který trval devět let, začal u Haiphongu. Haiphong byl přístav, který byl naprosto klíčovým bodem pro jednotky Viethminu na severu země. Francie svou válku ve jménu návratu do své kolonie započala právě blokadou tohoto přístavu. Francie ve Vietnamu rozmístila až 150 tisíc svých vojáků, avšak hustá džungle i takovýto počet ozbrojených jednotek snadno pohltila. Početní výhoda a palební převaha Francouzů se proměnily v dlouhé trápení, jelikož nemohly odolávat guerillovým jednotkám Viethminu, které se v tomto terénu uměly přirozeně pohybovat. Francouzská válečná taktika byla velice statická a proti neustále se přemísťujícímu partyzánskému stylu boje dlouho neměla šanci. Již v roce 1952 začaly ve Francii protesty veřejnosti vůči jejímu vojenskému angažování se ve Vietnamu. Veřejnost neuklidnilo ani oficiální znění zdůvodnění této války, že se jedná o válku zástupnou, tedy o udržení západních demokratických hodnot na úkor zločineckého komunismu.^{47,48,49,50}

V roce 1953 se světová politika změnila a zaujala jiný kurz. Nový americký prezident Dwight D. Eisenhower byl ve svých politických představách o zahraničně bezpečnostní politice mnohem razantnější než jeho předchůdce. Kritizoval pouhou politiku zadržování komunismu a sám představil koncept New Look. Zdůrazňoval, že je nutná přímá akce, a nikoli pouhá obranná reakce na intervenci protivníka. Eisenhower a jeho administrativa kritizovali nízkou efektivitu Francouzů v jejich válce v Indočíně. Washington a jeho nový prezident též vyzývali Francouze, aby po ukončení své války

⁴⁷ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 48-49. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁴⁸ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 12. ISBN 80-7198-247-4.

⁴⁹ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 10-12. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁵⁰ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 21. ISBN 80-7198-247-4.

udělili Vietnamcům nezávislost a potvrdili tak tuto intervenci jako boj proti komunismu. Situace v této době byla nelehká, neboť Američané měli eminentní zájem na vytvoření takzvaného Evropského obranného společenství, do kterého mělo být zahrnuto i Německo. Jelikož Francie měla drtivou většinu svých vojáků ve Vietnamu, tak by to znamenalo, že Německo by její početní vojenské stavy v Evropě fakticky převyšovalo. Nejdříve tedy musela být ukončena válka v Indočíně. Přes důrazné varování svých tajných služeb i ostatních francouzských vojenských velitelů generál Henri Navarre dal pokyn k uskutečnění operace Castor. Cílem francouzské válečné strategie bylo nyní vylákat jednotky Viethminu ze svých úkrytů a vynutit si na nich přímý vojenský střet. Francouzské jednotky našly své ideální místo pro přetnutí zásobovací cesty Viethminu. Bohužel slovo ideální v tomto případě platilo jen velmi sporadicky. Cílem této výsadekové operace o konečných 16 000 jednotkách se stalo údolí Dien Bien Phu obklopené, džunglí zarostlými, kopci. Francouzi hrubě podcenili vietnamského generála Giapa, jelikož nevěřili, že právě do hustě zarostlých kopců bude možné dopravit zejména těžkou dělostřeleckou techniku. Opak se stal pravdou a území Dien Bien Phu se stalo francouzským hrobem. Viethmin zničil přistávací plochy na tomto území a následné zásobování obklíčených francouzských jednotek bylo možné již pouze pomocí padáků. Francouzi definitivně obrátili kurz a chtěli nadále toto území bránit a pokračovat ve válce, nikoli již s cílem tuto válku vyhrát, ale alespoň dotlačit Viethmin k mírovým rozhovorům. Tento přístup se nelíbil americké administrativě. Bohužel americkému prezidentovi a jeho, v té době s ním ideově spřízněné administrativě, celosvětová politická situace neumožnila s tímto stavem nic udělat. Velká Británie jednoznačně odmítala možnou americkou leteckou intervenci a nenašli se ani další spojenci pro tento nápad. Pevnost Dien Bien Phu byla dobyta 7. května 1954, zbytek přeživších francouzských jednotek se vzdalo a Viethmin tím definitivně dosáhl svého cíle. Francouzská koloniální správa v Indočíně byla definitivně u konce.^{51,52}

Viethmin v čele s Ho Či Minem si však uvědomovali, že zatím absolutního vítězství ještě nedosáhli, neboť jih Vietnamu stále ještě ovládali Francouzi a jihovietnamská opozice. Ženevské konference, která následovala bezprostředně po vojenské porážce Francouzů, se zúčastnili zástupci USA, SSSR, Francie, Velké

⁵¹ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 21-26. ISBN 80-7198-247-4.

⁵² MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 18-20. ISBN 978-80-7243-492-3.

Británie, Čínské lidové republiky, Laosu, Kambodži a Vietnamu. Vietnam byl zastupován dvěma delegacemi, zaprvé Viethminu a za druhé jihovietnamskou opozicí. Viethmin v té době zcela přirozeně řešil své vlastní vnitřní dilema, zda vojensky dosáhnout absolutního vítězství, nebo zda mírovou cestou vyjednat pro sebe co nejvýhodnější kompromisy. Ho Či Min se právě v této době projevil jako výborný stratég, jelikož si byl velice dobře vědom složité situace svých potenciálních spojenců SSSR a Číny, tak volil cestu vyjednávání a kompromisu. Ženevské dohody o příměří byly podepsány 21. července 1954. Z jejich ustanovení vyplynula nezávislost tří států, tedy Laosu, Kambodže a Vietnamu. Vietnam byl rozdělený na svou severní a jižní část podle 17. rovnoběžky. Na území Vietnamu vznikly tedy dvě republiky. Na severu Vietnamská demokratická republika a na jihu Vietnamská republika. Představitelé západu, zejména USA, Ženevskou konferenci naprosto bojkotovali a odmítali vyjednat s vietnamskými a čínskými komunisty. Tento postoj vyústil v to, že USA a představitelé Jižního Vietnamu nepodepsali Ženevské dohody. Z tohoto faktu vyplývá, že výsledek celé Ženevské konference neodpovídal vojenskému vítězství Viethminu. Velkou měrou se na tomto skličujícím pocitu Viethminu podepsal ale také právě tlak mocností SSSR a Číny, které pod obavou možné větší a silnější americké vojenské intervence v Indočíně, tlačily Viethmin ke smíru. Z dohod vyplynul závazek pro Francii o stažení jejích vojsk z Vietnamu do 300 dní od podepsání dohod a na oplátku zase Viethmin musel stáhnout svá vojska z území Kočínčiny a Annámu. Obyvatelé ať Jižního nebo Severního Vietnamu mohli v této době volně migrovat a zvolit si tak svobodně svůj další život. Viethmin své naděje vkládal do článku 14 D Ženevských dohod o konání demokratických voleb v obou částech Vietnamu do dvou let. Jelikož Viethmin měl širokou podporu obyvatelstva a naprostou podporu v Severním Vietnamu počítal s jednoznačným vítězstvím. Problém byl v tom, že USA nepodepsaly mírové dohody a po Ženevské konferenci převzaly bezpečnostně vojenské záležitosti v Jižním Vietnamu a fakticky tak vystřídaly Francouze.^{53,54,55,56}

⁵³ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelsí válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 89-90. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁵⁴ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 27-28. ISBN 80-7198-247-4.

⁵⁵ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 15-17. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁵⁶ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 21. ISBN 978-80-7243-492-3.

2.3 Situace ve Vietnamu po Ženevské konferenci 1954

Po rozdělení země se Severní Vietnam potýkal s obrovskou hospodářskou zaostalostí. Neoddiskutovatelný kolektivistický profil Viethminu se začal projevovat zejména v zesilování pozemkové reformy, která spočívala v násilném vyvlastňování a přeskupování půdy do rukou maloročníků. Vesnický lid využil své, režimem podporované, pozice a dřívější pány a majitele pozemků začal po celé zemi pronásledovat a popravovat. Komunistický režim mezi roky 1954 - 1956 popravil 50 tisíc vlastníků půdy, tedy třídních nepřátel režimu. Severní Vietnam se navíc ještě potýkal s velkým nedostatkem potravin a následkem toho až 900 tisíc civilistů uprchlo do Jižního Vietnamu. Tato fakta se promítnou v konečném hodnocení vietnamského konfliktu v této práci. USA se mezitím v této době soustředily na upevňování svého vlivu v Jižním Vietnamu. Byla založena aliance SEATO, která souhlasila s ochranou, teritoriální a politickou nedotknutelností Jižního Vietnamu, Kambodži a Laosu. Alianci tvořily USA, Velká Británie, Francie, Austrálie, Nový Zéland a Pakistán. Jediným vážným problémem v budoucí perspektivě zájmů USA se staly naplánované celovietnamské volby. V roce 1955 proběhly volby na území Jižního Vietnamu a prezidentem byl naprostou většinou zvolen Ngo Dinh Diem. Ngo Dinh Diem byl naprostým antikomunistou, avšak jeho politická koncepce nepostrádala silné nacionální ukotvení. Ngo Dinh Diem byl pro USA velmi důležitý, neboť zastával antikomunistické principy a byl naprosto závislý na americké materiální pomoci. Volby, které proběhly v roce 1955 na území Jižního Vietnamu, byly účelově a silně zmanipulovány a celá situace vyvrcholila formálním odmítnutím naplánovaných celovietnamských všeobecných voleb v roce 1956. Formální způsob odmítnutí těchto voleb ze strany jihovietnamského režimu a USA byl zdůvodněn velmi prozaicky, a sice tím, že USA ani Jižní Vietnam nepodepsaly dohodnuté závěry Ženevské konference.^{57,58}

Ngo Dinh Diem začal vládnout po svém návratu z amerického exilu v roce 1954. Jeho vláda a režim, který v zemi nastolil, byly však silně zkorumpované. V období let 1954 - 1956 to však nakonec dopomohlo k úspěchu, neboť Ngo Dinh Diem podplatil vůdce mocných sekt a svou vládu v dobách silných nepokojů dokázal udržet. Tento fakt byl rozhodujícím signálem pro Američany, kteří se tímto rozhodli tohoto vůdce materiálně podporovat. Začala etapa takzvaného Nation building v Jižním Vietnamu.

⁵⁷ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 31-32. ISBN 80-7198-247-4.

⁵⁸ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 26-27. ISBN 978-80-7243-492-3.

Politický a společenský systém v Jižním Vietnamu byl od začátku vlády Ngo Dinh Diema ekonomicky nesoběstačný. Venkovské obyvatelstvo nedokázalo svůj vlastní pocit národní identity ztotožnit s Diemovým režimem. Původně naplánované vybudování takzvaného nového národa v Jižním Vietnamu se v autokratickém režimu pomalu začalo hroutit. Neustále narůstaly nepokoje proti Diemovi a americká strana prostřednictvím nejrůznějších zpráv na tyto podněty mnohdy velmi různorodě reagovala.⁵⁹

Problémem byl především Diemův autokratický způsob vládnutí se silně antikomunistickým profilem, neboť za jeho vlády bylo popraveno mnoho osob podezřelých ze sympatií k Frontě národního osvobození. Tato zstrašovací strategie nebyla účinná a počátkem šedesátých let se k Frontě národního osvobození přidávalo stále více obyvatel Jižního Vietnamu. Důležitým milníkem bylo nastoupení Johna Fitzgeralda Kennedyho do úřadu amerického prezidenta. Jeho administrativa začala prosazovat takzvané Nové pohledy a za jeho vlády se Vietnam postupně stával pro USA důležitým, již nikoli z hlediska možnosti nalezení surovinových a odbytových trhů a tvrdého ideologického boje proti komunismu, ale stal se otázkou americké důvěryhodnosti v oblasti americké zahraniční politiky a mezinárodních vztahů. Kennedyho administrativa zvolila taktiku postupného navyšování vojenského potenciálu Jižního Vietnamu za pomoci svých vojenských poradců. Zvýšena byla též hospodářská pomoc. Požadavky Sboru náčelníků štábů, aby byly v Jižním Vietnamu nasazeny americké vojenské jednotky, však již Kennedy nevyslyšel.⁶⁰

Nepokoje na území Jižního Vietnamu však sílily. Příslušníci Fronty národního osvobození v roce 1961 měsíčně zlikvidovali přes dvě stě stoupenců režimu Jižního Vietnamu. Čím více se stával Diemův režim represivním a autoritářským s cílem řešit národní otázku Vietnamu, tím více odporu vyvolával, a síla Fronty národního osvobození tím stále rostla. Američtí jestřábi a vojensky kompetentní činitelé navrhovali prezidentovi Kennedymu, aby vzniklou situaci řešil nasazením až 40 tisíc ozbrojených amerických jednotek v Jižním Vietnamu. Oproti tomu holubice, příslušníci demokratické strany a Kennedyho vládní kolegové požadovali vyvinutí silného tlaku na Ngo Dinh Diema, aby režim v zemi co nejvíce zliberalizoval. Prezident Kennedy se rozhodl pro střední cestu a v Jižním Vietnamu byl zvýšen počet amerických vojenských

⁵⁹ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 16. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁶⁰ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 28. ISBN 978-80-7243-492-3.

poradců, byla navýšena americká hospodářská pomoc a americká armáda převzala kontrolu nad tamním vzdušným prostorem. Tímto krokem byly formálně porušeny Ženevské dohody a Američané již tehdy nepřímo zahájili svou vlastní válku na tomto území. Problémem se stalo, že Diem nepovolil Američanům možnost podílet se na spolurozhodování v politických a ekonomických otázkách. Američané při své angažovanosti v Jižním Vietnamu prohlašovali, že jakékoli povstání na tomto území není národní občanský protest, nýbrž akt vnější agrese. Této rétoriky využil Ngo Dinh Diem a vyloučil možnost, že by za jakékoli krveprolití byl on sám nebo jeho režim zodpovědný.⁶¹

Americký prezident Kennedy se po neblahé zkušenosti vyvolané Karibskou krizí rozhodl uchýlit ke strategii takzvané flexibilní odpovědi, kdy v případě vietnamské problematiky měl být uplatněn především chytrý a promyšlený hospodářský boj s Frontou národního osvobození. Vznikl projekt takzvaných strategických vesnic, který Američané uvítali a podporovali, jelikož se domnívali, že přispěje k odklonění vesničanů od partyzánů a zvýší jejich životní úroveň. Již v roce 1963 se však ukázalo, že tento projekt Diemova režimu má sloužit především k fyzické kontrole vesničanů a jedná se tedy o další represivní autoritářský nástroj. Lidé byli státní mocí nuceně koncentrováni ve vesnicích, jejichž hranice tvořil vodní příkop, bambusová palisáda, nebo ostnatý drát.⁶²

Američané postupně do bojů s Frontou národního osvobození nasazovali vrtulníky a zaměřovali se na lokalizaci jejich jednotek. Za tímto účelem poprvé v roce 1961 nasadili ke svému boji chemikálie, pomocí kterých odstraňovali listnatý porost tamní džungle. Používaly se zejména herbicidy a od roku 1963 také chemikálie Agent Orange. Mnoho strategických vesnic bylo dobyto Frontou národního osvobození. Projekt vesnic byl, díky špatnému řízení vynaložených prostředků na ně, neúspěšný.^{63,64}

Neustále rostlo napětí mezi americkou administrativou a režimem Ngo Dinh Diema, který se i po důrazných amerických výzvách zdráhal zdemokratizovat svůj systém. Události vyvrcholily buddhistickou krizí 8. května 1963, tedy v den Buddhových 2 527. narozenin. Ve městě Hue se na počest bratra Ngo Dinh Diema

⁶¹ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epocha, 2007. s. 126-127. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁶² SYRUČEK, M. *V zajetí džungle: nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epocha, 2007. s. 123-124. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁶³ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 41-42. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁶⁴ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 79. ISBN 978-807277-255-1.

vztyčovalo množství vlajek. Bratr Diema, Ngo Dinh Thuc byl katolík. V Jižním Vietnamu platil zákaz vyvěšování vlajek kromě jihovietnamské. Katolíci však v tomto případě zákaz porušili, přesto se však předmětem represí na rozdíl od buddhistů, kteří se je rozhodli také vyvěsit, nestali. Elitní jednotky začaly střílet do shromážděných lidí a devět jich zabily. Událost odstartovala obrovskou buddhistickou demonstraci právě v císařském městě Hue, následovaly další tvrdé vládní represe a k demonstracím se přidali i studenti. Na druhé straně Američané v čele s novým velvyslancem v Saigonu Cabotem Lodgem již připravovali podporu pro provedení puče proti Ngo Dinh Diemovi. Klíčem k tomuto puči byli především vojenští generálové Ngo Dinh Diema, kteří si zpočátku nebyli jisti americkou podporou. Postupně se jim podařilo obsadit všechny klíčové posty v Saigonu a odzbrojili elitní jednotky. Prezidentský palác Ngo Dinh Diema byl obklíčen a on sám byl později i se svým bratrem dopaden a zabit.⁶⁵

Politická situace tímto však zdaleka nebyla vyřešena a následný souběh událostí celou situaci ještě vyhrotil. Zaprvé generálové nevěděli, jakým směrem se má země dále ubírat a komu podléhají. Zadruhé zanedlouho byl v Texasu zavražděn prezident Kennedy a jeho demokratický nástupce Lyndon B. Johnson se již z titulu svého politického ideového profilu musel zabývat nejen vietnamskou problematikou, nýbrž i vnitřními americkými sociálně rasovými problémy. Johnson, ač zaneprázdněn vnitřními problémy USA, však o správnosti americké angažovanosti ve Vietnamu nepochyboval a odmítl možnost vyklizení cesty komunistům v jejich snaze celou Indočínu ovládnout. Realita však byla jiná. Fronta národního osvobození zaznamenávala další úspěchy.^{66,67}

2.4 Americká vojenská intervence do Severního Vietnamu 1964 - 1975

Dne 2. srpna 1964, americký torpédoborec USS Maddox, byl napaden vietnamskými hlídkovými čluny a o dva dny později se útok opakovl. Americký prezident se rozhodl k odvetě a nařídil bombardování Severního Vietnamu. Následně byla v americkém kongresu odsouhlasena takzvaná Tonkinská rezoluce, jež prezidenta opravňovala k podniknutí veškerých nezbytných opatření k zastavení ozbrojených útoků proti silám Spojených států a zabránění další agresí. Do Vietnamu byly vyslány první oddíly námořní pěchoty, aby se poprvé střetly s komunistickými jednotkami. Hned po prvních bojích bylo Američanům jasné, že jejich bojová taktika vyčerpání si bude

⁶⁵ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 78-79. ISBN 978-807277-255-1.

⁶⁶ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 24-25. ISBN 80-7198-247-4.

⁶⁷ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 77. ISBN 80-7198-247-4.

vyžadovat oběti lidské i materiální. V žádném případě se nejednalo o klasický konflikt, kde mají strany válečného konfliktu zájem obsadit území protivníka. Tento fakt asymetrické války nahrával přímo do karet Severnímu Vietnamu, neboť v něm samotném, jakožto diktátorském režimu, nebylo psychologicky hrůzami války deptáno veřejné mínění. Komunistický režim naopak hrůzy války vyzdvihoval ve jménu posílení kolektivního nacionálního ducha a dosažení společné věci za každou cenu. Oproti tomu americká pozice byla přímo a jasně kontradiktorní. Americký válečný provoz ve Vietnamu byl od samého počátku svazován preferencemi veřejného mínění a poté také volebními periodami amerických prezidentů. Tedy od roku 1964 měla americká invaze ve Vietnamu značně svázané ruce, zejména co se možné vojenské eskalace konfliktu z jejich strany týkalo. Nesnadnou výchozí pozici Američanů ještě umocňoval fakt, že výše uvedené skutečnosti si druhá strana v čele se stárnoucím, avšak velmi zkušeným Ho Či Minem, velice dobře uvědomovala a svou válečnou strategii s nimi přímo spojila.⁶⁸

V letech 1964 - 1967 se americký válečný kontingent rozrostl téměř na půl milionu ozbrojených jednotek. Zároveň velmi sílilo americké bombardování Severního Vietnamu. Ze strany Američanů tedy docházelo k postupné eskalaci konfliktu, co se materiálních a lidských zdrojů týkalo. V roce 1965 započala americká letecká invaze do Severního Vietnamu s názvem Rolling Thunder. Tato operace byla strategickým manévrem prezidenta Lyndona B. Johnsona, avšak z jiného než z čistě vojenského hlediska. Americký prezident z důvodů udržení standardních vztahů v mezinárodní politice s Čínou odmítl požadavek Sboru náčelníků na totální bombardování Severního Vietnamu a rozhodl se provést spíše chirurgicky přesné bombardování. Tato strategie se ukázala špatnou, jelikož Severní Vietnam byl z velké části zemědělskou zemí, a pokud nemohlo být bombardováno ani hlavní město Hanoj, tak se bombardování stalo pro amerického prezidenta spíše politickou berličkou v pomoci před domácí konzervativní opozicí. Avšak i tato výhoda se proměnila v nevýhodu. Američané v roce 1967 svrhli na území Severního Vietnamu 226 000 tun bomb, což je kvantita například s druhou světovou válkou naprosto nesrovnatelná. V letecké válce Američané nasadili své nejmodernější prostředky, jako například dálkově ovládané zbraně, bezpilotní letadla, nadzvukové tryskové letouny, bombardéry B-52, napalmové zápalné pumy a kuličkové bomby. Právě použití napalmu se stalo jedním z nejvíce diskutovaných okamžiků celé

⁶⁸ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 34-37. ISBN 978-80-7243-492-3.

války, kdy právě napalm způsobil obrovské ztráty na civilistech. Navíc režim Severního Vietnamu s materiální pomocí SSSR a Číny celkem snadno odčiňoval škody vzniklé díky americkému bombardování. V oblastech stížených americkým bombardováním se začal budovat rozsáhlý systém tunelů dlouhý přes 40 000 km. Co se pozemní války týkalo, tak vrchní velitel amerických vojsk Westmoreland a jeho štáb připravili již v roce 1965 válečnou strategii, která měla USA dovést k vítězství. Tato strategie byla založena na třech fázích. Zaprvé mělo dojít k odražení protivníka, v druhé fázi americké jednotky měly přejít do ofenzivy a měla být posílena bezpečnost venkova, v třetí fázi mělo dojít k opotřebování nepřítele na základě strategie najít a zničit, vyčistit a provádět bezpečnostní operace. Problémem se stal fakt, že navýsost válečně orientované operace prováděli pouze Američané a pouhou kontrolu země jihovietnamská armáda. Klíčovým rokem byl rok 1967. Do této doby se v prostředí amerického veřejného mínění k válce kriticky vyslovovali především intelektuálové, pacifisté, anarchisté a studenti. V roce 1967 se však k americké invazi ve Vietnamu začala kriticky vyjadřovat i administrativa prezidenta Johnsona. Ministr obrany, Robert S. McNamara, již v této době silně pochyboval o možném úspěchu strategie vyčerpání. Dle vrchního velitele amerických vojsk Williama Westmorelanda nebylo sice pochyb o tom, že Američané jsou v bojích úspěšní, avšak tento úspěch byl pro USA pomalý, bolestný a cesta k němu samotnému byla dlouhodobě politicky neudržitelná. Počinání USA nepodpořila ani Severoatlantická aliance. Pomocnou, avšak spíše symbolickou pomocnou, ruku v boji ve Vietnamu podali Američanům jejich spojenci v Asii a Oceánii, tedy Austrálie, Nový Zéland.^{69,70,71}

Nejdůležitější fází války se stala takzvaná ofenzíva Tet v roce 1968. Od roku 1964 až do roku 1968 byly vojenské jednotky Severního Vietnamu, viděno celostním pohledem, spíše v defenzivě. Ofenzíva Tet přinesla však útok šedesáti sedmi tisíc severovietnamských vojáků a sedmnácti tisíců partyzánů. Byla napadena americká ambasáda v Saigonu. Právě tato ofenzíva, jakožto fáze války ve Vietnamu, přinesla jeden z největších historických paradoxů. Američané toto povstání potlačili a materiálně zvítězili. Z dnešního historického pohledu se však problémem stalo samotné načasování této vojenské ofenzívy, neboť ještě v listopadu generál Westmoreland informoval americké kongresmany o tom, že Američané ve válce vítězí. Na to 17. ledna 1968 reagoval prezident Johnson a neváhal toto radostné a povzbudivé sdělení ve svém

⁶⁹ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 35. ISBN 80-7198-247-4.

⁷⁰ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 21-23. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁷¹ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 80-81. ISBN 80-7198-247-4.

projevu namířit i k veřejnosti. Bohužel za týden po tomto projevu komunisté zahájili ofenzivu Tet, demonstrovali tak svou válečnou vitalitu a sílu a americké veřejné mínění bylo šokováno. Ofenziva Tet se stala psychologickým vítězstvím Severního Vietnamu a stala se kritickým bodem v uvažování amerického lidu o správnosti vedení válečného konfliktu ve Vietnamu. Prezident Johnson vzhledem k nutnosti řešení vnitřní sociální politiky v USA a také vzhledem k pobouřenému americkému veřejnému mínění nevyhověl požadavku generála Westmorelanda o posláni dalších 206 tisíc vojáků do Vietnamu, naopak Westmorelanda odvolal.^{72,73,74}

Rok 1968 je rokem, který vstoupil do světových dějin a stal se jedním z nejvýznamnějších okamžiků historie 20. století vůbec. V USA probíhaly masové nepokoje a protesty proti válce ve Vietnamu, o jejichž pozadí a ideovém zdůvodnění bude pojednáno v dalších částech práce. Složitá vnitropolitická situace donutila prezidenta Johnsona odstoupit od kandidatury do příštích prezidentských voleb, a ve svých posledních úkonech v prezidentském úřadu začal prosazovat kompromisní řešení a možný dialog se Severním Vietnamem. Komunistický režim na tuto strategickou, válečnou optikou viděnou chybu Američanů čekal jako na smilování, avšak čekal velmi trpělivě a nakonec dosáhl svého cíle. Přijal americké nabídky k vzájemným negociacím, avšak zjevně pouze z taktických důvodů, jelikož se řídil účelovou strategií „bojuj a vyjednávej a vyjednávej a bojuj“. Do amerického prezidentského úřadu se v roce 1969 nastěhoval republikán Richard M. Nixon, ze své osobní historie pověstný svými antikomunistickými postoji. Zastával politiku tvrdých vojenských nekompromisních zásahů proti komunistickému světu v Indočíně, zároveň však jako prezident demokratické země se již se svými idejemi nepohyboval ve vzduchoprázdnu a musel tak své praktické úkony ve funkci korigovat úměrně historickému a politickému vývoji. Zpočátku přišel s takzvanou teorií šilence, kdy chtěl na straně komunistických vůdců vyvolat strach z použití jaderné zbraně proti nim, chtěl je vystrašit svou zdánlivou všehoschopností. Strategie se naprosto minula svým zamýšleným účinkem a Ho Či Min byl i nadále připravený bojovat za svou věc do úplného konce. Následovala série jednání, některých i tajných jednání s komunisty, která však ani pro jednu stranu nepřinesla kýžený efekt. Nixon si nemohl dovolit ve své válečné strategii přitvrdit, avšak poslední pomyslnou kartou v jeho ruce byl fakt toho, že mohl stále přesvědčovat

⁷² SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 180-191. ISBN 978-80-87027-25-7.

⁷³ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 95-108. ISBN 80-7198-247-4.

⁷⁴ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Litomyšl : Paseka, 2003. s. 128-138. ISBN 80-7198-247-4.

americké veřejné mínění o možné katastrofě s nedozírnými následky do budoucnosti pro USA, pakliže válku prohrají.^{75,76}

Postupně začal být realizován projekt Vietnamizace, kdy většina vojenských operací měla být přenesena na bedra jihovietnamské armády. Projekt byl v počátečních fázích celkem úspěšný, avšak postupem času se ukazovala jeho rozporuplnost, kdy Jižní Vietnam byl stále v základních otázkách souvisejících s řešením konfliktu odkázaný především na materiální a hospodářskou pomoc USA. Jihovietnamská armáda trpěla přítomností svých nekvalifikovaných důstojníků a především neustále přítomnou korupcí i dezercí.

Problematickou otázkou se v letech 1970-1971 stal Laos a Kambodža. Ze Ženevské konference v roce 1954 vyplývalo, že Laos a Kambodža jsou neutrální země, avšak jejich konkrétní politika byla taková, že se rozhodly tolerovat existenci takzvané Ho Či Minovy zásobovací stezky podél jihovietnamské hranice. Následovala tedy logicky americká invaze do Kambodži a Laosu, která odstartovala většinový americký odpor k válce a byla počátkem následných vnitřních politických problémů USA. Prezident Nixon obhajoval americkou invazi před skeptickým a letargickým veřejným míněním tím, že jde o zajištění bezpečnosti pro americké vojáky. Vznikl pojem takzvané mlčící většiny, ale ani tento stav netrval dlouho.

V roce 1971 byl komunistické straně nabídnut sedmibodový plán, který obsahoval stažení všech amerických a spojeneckých jednotek z Vietnamu během šesti měsíců a možnost odděleného jednání o řešení vojenských a politických záležitostí. Od tohoto okamžiku začala americká administrativa prosazovat ukončení války s výsledkem dosažení spravedlivého míru pro všechny. Jihovietnamský prezident Thieu však nesouhlasil a výrazně artikuloval své přesvědčení, že Jižní Vietnam musí dosáhnout vítězství vojenským způsobem. V tomto duchu se také nesly koncové fáze války, kdy vyjednání dočasného míru bylo vždy záminkou a zakrývacím manévrem pro rafinovaně uskutečněný následný boj. Tento trend přinesl rok 1972, kdy takzvaná jarní ofenziva potvrdila, že komunisté mají pouze jediný hlavní cíl, sice sjednotit Vietnam za každou cenu. Ovšem i druhá strana při mírových jednáních nedoufala, že se spor takovýmto způsobem vyřeší, a spíše toužila z Vietnamu pokojně stáhnout vojska a

⁷⁵ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 137-141. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁷⁶ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 186-191. ISBN 978-80-87027-25-7.

získat čas pro stabilizaci jihovietnamského režimu. Velkou roli již také hrála starost o osud amerických válečných zajatců.⁷⁷

V roce 1973 byla Spojenými státy, Vietnamskou demokratickou republikou a Republikou Vietnam podepsána dohoda o ukončení války a obnovení míru. Přerušeny měly být veškeré bojové akce a mělo dojít ke stažení všech amerických jednotek a poradců a mělo též dojít k odminování přístavů a k rozpuštění základen do 90 dní. Mírová smlouva přes veškerá další jednání apelující na její regulérnost byla permanentně porušována oběma stranami. Historická skutečnost, že válka skončila až v roce 1975, ukazuje, že mírová smlouva z roku 1973 byla pouhým úhybným manévrem Spojených států amerických.⁷⁸

Po odchodu amerických vojsk ze země nebyla jihovietnamská armáda ani společnost schopna čelit nátlaku severovietnamského režimu. Americké veřejné mínění, a také především politické rozložení sil USA vylučovaly jakoukoli výraznou pomoc Jižnímu Vietnamu. V roce 1975 válka reálně skončila a dne 2. července 1976 byla země sjednocena pod nově vzniklým názvem jako Vietnamská socialistická republika. Formálně i prakticky tak skončil jeden z nekrvavějších válečných konfliktů celého 20. století.⁷⁹

⁷⁷ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 89-90. ISBN 978-80-7485-019-6.

⁷⁸ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 79. ISBN 978-807277-255-1.

⁷⁹ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 80. ISBN 978-807277-255-1.

3 Vývoj a změny světové politiky po skončení vietnamské války

3.1 Společenská situace 60. let dvacátého století v USA a v ostatních zemích na západě

Existuje základní teze, že mezi politickými programy 60. let a změnami, které v této době reálně proběhly, existuje propastný rozdíl. Neexistuje mezi nimi žádná přímá kauzální souvislost. Tato teze svou povahou spadá pod neomarxistickou teorii, která má regulérní ambici se distancovat od tehdejších radikálně levicových hnutí. Někdy na přelomu padesátých a šedesátých let se změnila společnost industriální na společnost postindustriální. Avšak nezměnila se tedy zejména pod vlivem politických programů a idejí ale materiálně evolučně historicky. Postindustriální společnost a její vznik jsou v podobě své existence v přímé souvislosti závislé na nástupu nových masových elektronických komunikačních technologií. Právě pod vlivem těchto nástrojů se postupně v průběhu šedesátých let veřejný prostor prudce změnil, a jakožto entita se začal vážně pokoušet reflektovat sám sebe. Jedná se o naprosto přelomovou etapu dvacátého století, jejímž hlavním motivem a dnes již také jejím hlavním dědictvím je hledat způsoby pro co možná nejhlubší a nejkonstruktivnější možnou kritiku a sebereflexi systému. Z optického pohledu diváka šedesátých let lze v této době vypožorovat jistý kontrast vyvolaný nově vzniklým bavičským průmyslem a takzvanou kulturou Pop Art, a na druhé straně hlubokým a upřímným pohledem na sebe sama. Veřejný prostor těchto let byl konstituován zejména uměleckými a intelektuálními střety v oblasti kultury. Na jedné straně stál již výše zmíněný bavičský průmysl, a na druhé straně jeho kritika. Oba póly se však vzájemně prolínaly a často docházelo k jejich vzájemnému překrývání. Tato skutečnost způsobila, že šedesátá léta mají krom všeho jiného obrovskou obrazovou estetickou hodnotu, která se právě stala již v té době předmětem sporu. Hlavními otázkami se stalo, kdy a kde estetično začíná a končí. Lze estetično ztotožnit z líbezností formy? Do jaké míry se obrazová formální estetičnost dá ve veřejném prostoru uhájit jakožto legitimní hodnota bez racionální obsahové a esteticky neutrální hodnoty smyslu? Jakou úlohu ve světě hraje a má jedinec, oproti společnosti ve které se pohybuje? Jakými prostředky může takovýto jedinec dosáhnout kritického odstupu a distance, a je to vůbec možné? Pro tyto otázky se stal v té době domovem filmový průmysl americký i evropský. Jmenovat se dají v tomto smyslu zejména film *Zvětšenina* od italského režiséra Michelangela Antonioniho, filmy *Sladký*

život a 8 ½ od režiséra Federica Felliniho. Tyto otázky jsou bezesporu hlavním dědictvím šedesátých let a jakoukoli smysluplnou funkci veřejného prostoru konstituují i dnes.^{80,81,82}

Vyvrcholením této doby se stal rok 1968, kdy intelektuální teoretické podhoubí šedesátých let přešlo do své praktické roviny a pokusů. Éra Hippies, hnutí proti vietnamské válce a zástupy maoistických studentů v Paříži jsou toho jasným dokladem. Důležitým se v jejich podání stal především pokus o výše zmíněnou distanci od konzumního systému při své kritice systému, kdy tito mladí lidé, zejména Hippies, opouštěli své rodiče a odcházeli do komun. Životní styl květinových dětí a prostředky k jeho provádění měly hluboce extaticky euforický charakter a uvrhávaly tak jednotlivce do jakéhosi pocitu naplnění a opravdovosti. Nejznámějšími se staly zejména LSD a marihuana. Kolosální hudební akce a zejména pak Woodstock 1969 a jeho nejznámější osobnosti jako Jimy Hendrix a Janis Joplin měly na tuto sortu lidí v prostředí psychedelické hudby obrovský vliv. Jednalo se o dobu, kdy veřejná politika, jakožto oblast promyšlené racionální volby, začala být ovlivňována právě takovouto kulturou. Kulturou lidí, kteří sice upřímně a oprávněně kritizovali politiku světových mocností v prostředí bipolárně rozděleného světa, avšak mnohdy velmi nepřiměřeně.⁸³

Éra Hippies je dnešním pohledem, zejména mladými lidmi, brána jakožto esteticky zajímavá a také roztomile naivní. Avšak pro účely této kapitoly práce je důležité reflektovat intelektuální teoretické podhoubí, z kterého mnohdy i nevědomě právě éra Hippies čerpala. Jedná se zcela nepochybně o neomarxistický levicový politický směr, jehož výstižnější název je kulturní marxismus neboli takzvaný pochod institucemi. Revizionismus a zformulování kulturního marxismu je důsledkem první světové války. Zpochybněny byly především základní předpoklady klasického marxismu o hlavní historické třídě úloze dělnictva, o třídním vědomí, o determinantě společnosti výrobními vztahy a předpoklady o tom, že třídní příslušnost vytváří pevnější svazky než vlastenectví a rodina.^{84,85}

⁸⁰ BĚLOHRADSKÝ, V. *Mezi světy a mezisvěty : Reloaded 2013*. 1. vyd. Praha : Novela Bohemica, 2013. s. 134. ISBN 978-80-87683-04-0.

⁸¹ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 85-89. ISBN 978-80-7419-007-0.

⁸² PATOČKA, J. *Kacířské eseje o filosofii dějin*. 3. vyd. Praha : OYKOYMENH, 2007. s. 49-68. ISBN 978-807298275-2.

⁸³ HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. 254. s. ISBN 978-80-7363-269-4.

⁸⁴ KLAUS, V., et al. *Sto let od počátku první světové války*. 1. vyd. Praha : Institut Václava Klause, 2014. s. 50-51. ISBN 978-80-87806-10-4.

⁸⁵ BĚLOHRADSKÝ, V. *Mezi světy a mezisvěty : Reloaded 2013*. 1. vyd. Praha : Novela Bohemica, 2013. s. 137-139. ISBN 978-80-87683-04-0.

3.2 Kulturní marxismus jakožto základní ideový předpoklad

Pro kulturní marxismus se základním stavebním prvkem stala instituce známá pod jménem Frankfurtská škola. Frankfurtská škola měla obrovský vliv na americké univerzity, jelikož mnoho jejích členů do Ameriky uteklo před druhou světovou válkou. Mezi nejvýznamnější členy Frankfurtské školy patří především Herbert Marcuse, Antonio Gramsci, Theodor Adorno, G. Lukács a Max Horkheimer. Kulturní marxismus ve své metodice postupuje přesně opačně než marxismus klasický, neboť neusiluje o změnu výrobních vztahů, která změní nadstavbu, tedy kulturu, nýbrž usiluje o změnu kultury, která změní lidskou existenci. Klasický proletariát, jakožto předmět zájmu této ideologie byl nahrazen především nejružnějším menšinami v podobě utlačovaných žen a sexuálních a rasových menšin. Předmětem útoku se stala takzvaná klasická křesťanská rodina, která začala být optikou této ideologie vnímána jakožto diktát sociálního útlaku, začala být vnímána jakožto něco, co má být nejdříve intelektuálně a později i prakticky překonáno. Prostředky, prostřednictvím kterých se kulturní marxismus ve společnosti uplatňoval, byly především školy, média, podniky, reformované církve a každodenní život. Právě pro použití těchto prostředků se vžil termín dlouhý pochod institucemi, který měl nově pečovat o lidské duchovní rozumové aktivity.⁸⁶

Válka ve Vietnamu se stala známou především také z toho důvodu, že se jednalo o první válečný konflikt, který mohli američtí občané sledovat prostřednictvím televizního vysílání ze svého obývacího pokoje. Tato skutečnost tedy přímo v praktické rovině koresponduje s výše zmíněným masivním rozvojem komunikačních technologií. Celostní pohled na svět, který do veřejného prostoru nové komunikační technologie v šedesátých letech přinesly, umožnil započít diskuzi o všemožných negativních externalitách. Tuto skutečnost lze vnímat velmi pozitivně, avšak problémem se stal především fakt toho, že od této doby až dodnes se politika a média začaly navzájem stále více propojovat a význační političtí protagonisté média zneužívají ve volebním boji a veřejnost nebo její část je účelově manipulována a mystifikována. Válka ve Vietnamu se stala jednou z hlavních praktických historických událostí, kterou neomarxisté použili jakožto mocnou zbraň ve své rétorice proti americkému západnímu klasickému konzervatismu. Do jaké míry bylo toto použití správné, bude zhodnoceno na konci práce.⁸⁷

⁸⁶ KLAUS, V., et al. *Sto let od počátku první světové války*. 1. Vyd. Praha : Institut Václava Klause, 2014. s. 49-58. ISBN 978-80-87806-10-4.

⁸⁷ HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. s. 30. ISBN 978-80-7363-269-4.

3.3 Situace v Evropě

Je nezpochybnitelným faktem, že rok 1968, konec války ve Vietnamu a světová ekonomická situace způsobily tvrdou ránu klasickému liberalismu v jeho spojení s tržním kapitalismem. Nárůst moci odborů například ve Velké Británii byl obrovský a pojem sociální stát napříč západní Evropou začal být stále více a silněji artikulován a později i prosazován. V západní Evropě v sedmdesátých letech sílily komunistické strany a uskupení. Ve Francii probíhal tvrdý ideový boj v prostředí komunistické strany mezi levicovými liberály a komunisty. Velkou politickou autoritou ve Francii pro levicově liberální směr se stalo především umění v podobě existenciálně laděné filosofie s jejím hlavním představitelem Jeanem Paulem Sartrem. Generace vzešlá z roku 1968, jinak též například v ČSSR nazývaná jako generace prosazující socialismus s lidskou tváří, se prakticky, politicky i filosoficky již natrvalo usadila v prostředí veřejného prostoru západní Evropy a v následných desetiletích začala ovlivňovat a modifikovat i jiné politické směry a ideologie. Asistovala též při demontáži Sovětského komunistického bloku. V této souvislosti je dnes silně artikulována takzvaná teorie konvergence mezi východním komunistickým světem a světem demokratickým západním⁸⁸.

3.4 Proměna americké společnosti pod vlivem nových médií

Celospolečenská situace v USA začala být pro nové představitele politické výkonné moci čím dál tím méně přehledná. Politika důsledného antikomunismu prezidentů Trumana a Eisenhowera zejména let čtyřicátých a padesátých byla pryč. Moc nad veřejným prostorem v demokratické zemi pomalu ale jistě začala přebírat média, v šedesátých letech již s levicovým akcentem. Nebyl problém v pacifistickém převládajícím profilu mediálního světa, nýbrž v jejich propojení a spolupraci s tajnými službami. Média pomalu ale jistě v těchto dobách začala ztrácet takzvanou funkci hlídacího psa demokracie. Zásadním příkladem této skutečnosti se stala především aféra prezidenta Richarda M. Nixona Watergate. Politické počínání prezidenta Nixona a jeho týmu, v podobě nainstalování odposlouchávacích zařízení v budově demokratické konkurenční strany, bylo jistě nezákonné, avšak americká veřejnost v době, kdy byla složitá politická situace v zemi v průběhu nelibého vietnamského válečného konfliktu, naprosto odhlédla od toho, jakým způsobem, tedy spojením se tajných služeb s médii,

⁸⁸ PATOČKA, J. *Kacířské eseje o filosofii dějin*. 3. vyd. Praha : OYKOYMENH, 2007. s. 54-55. ISBN 978-807298275-2.

byl prezident odstaven. Právě takovéto spojení je v demokratických systémech z principu nezákonné, a i když upozorňuje na nezákonnost politického jednání, tak není vyloučeno, že bude v budoucnu takovéto spojení zneužito a použito k manipulaci veřejnosti. Tato skutečnost je nejvlastnějším poselstvím aféry Watergate.⁸⁹

3.5 Neokonzervatismus

V Americe v sedmdesátých letech se celkové společenské okolnosti vyvinuly takovým způsobem, že v čistě politické rovině započal být artikulován nový směr, a sice neokonzervatismus. Neokonzervatismus, jakožto silný ideový směr se začal vyvíjet v prostředí republikánské strany zejména pod vlivem Irwinga Kristola a Normana Podhoretze, tedy pod vlivem politiků, kteří byli ještě na konci šedesátých let pod vlivem radikálně levicových hnutí. Tato hnutí opustili z důvodu naprostého rozvratu sociálních struktur a etablovali se v prostředí republikánské strany prostřednictvím nové ideologie, která zrcadlově obráceně prováděla to samé jako bolševický trockismus. Jestliže bolševický trockismus, na rozdíl od stalinismu, vyhlášoval šíření a vývoz komunismu do celého světa dle zásady marxistické internacionality, tak neokonzervatismus začal vyhlášovat vývoz demokracie, a tak i údajného dobra do těch částí světa, kde demokracie schází. Neokonzervatismus tedy reprezentuje tradiční konzervativní a demokratické hodnoty až na jednu, a tou je svoboda. Neokonzervatismus ve svém praktickém uplatnění nerespektuje právo lidské osoby na rozhodnutí se pro negativní volbu a vnucuje mu volbu správnou a tím potlačuje lidskou svobodu a stává se tak, alespoň v teoretické rovině, vnitřně rozporným. S neokonzervatismem úzce souvisí, v souvislosti s vývozem hodnot jako jsou demokracie a mír, i pojem bezpečnost, která je mnohdy jeho prostřednictvím implementována jaksi nebezpečně a dochází tak k lidským ztrátám, ke kterým by bez jeho přispění nedošlo. Neokonzervatismus se jakožto ideový směr v Americe velice rozšířil a prostřednictvím nejruznějších think tanků, například American Enterprise Institute, se napříč republikánskou i demokratickou stranou v USA velice etabloval. K jeho omezení, avšak k jeho chytrému využití například podle HÁJKA⁹⁰ došlo v koncové fázi osmdesátých let, kdy americký prezident a příslušník takzvané Nové pravice, Ronald Reagan, tento ideový směr chytře využil v boji ve zbrojení se Sovětským svazem a v propagandistickém projektu hvězdných válek tak skutečně SSSR materiálně uzbrazil.⁹¹

⁸⁹ HÁJEK, P. *Smrt v sametu*. 1. vyd. Praha : Daranus, 2012. s. 124. ISBN 978-80-87423-38-7.

⁹⁰ HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. s. 64. ISBN 978-80-7363-269-4.

⁹¹ HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. s. 62-64. ISBN 978-80-7363-269-4.

Neokonzervatismus však pádem sovětského bloku nezanikl, naopak jeho nový manifest byl sepsán v devadesátých letech a okolnosti, které se začaly v devadesátých letech odehrávat ve třetím světě i v samotných USA ho znovu přenesly do praktického konkrétního politického rozhodování. O těchto skutečnostech však již pojednává jiná kapitola této práce.⁹²

Velice důležitou tematikou, která se objevila v šedesátých letech ve veřejném prostoru a byla silně akcentována, jsou lidská práva. Válka ve Vietnamu svazovala zejména ve svých pozdních fázích americkým jestřábům ruce zejména z toho důvodu, že vnitřní americká společnost v té době řešila otázku černošské rasové diskriminace. Nejvýznamnější představitel tohoto hnutí, Martin Luther King, byl pro otázku rasové diskriminace velmi zapálený a ve své plamenné artikulaci tohoto problému mnohdy přecházel až do pacifistické pozice, kdy krom svých antidiskriminačních projevů odmítal i americkou vojenskou účast ve Vietnamu. Rozohněná veřejnost měla poté přirozený psychologický sklon považovat rasovou černošskou diskriminaci za naprosto stejné mravní zlo jako americkou účast ve Vietnamu. V prostředí výše zmíněného kulturního marxismu na přelomu šedesátých a sedmdesátých let započala epocha prudkého rozmachu lidských práv. Lidská práva začala být velice silně artikulována a mnohdy jejich rozpětí začalo přesahovat pojem negativní externality. Tento problém vyvolaný i vietnamským válečným konfliktem bude jakožto výstup zhodnocen v závěrečné části práce.

⁹² KAGAN, R. *Labyrint síly a ráj slabosti*. 1. vyd. Praha : NLN, 2003. s. 11-15. ISBN 80-7106-655-9.

4 Analýza dopadů vietnamské války zapříčiněných samotným konfliktem

4.1 USA a dopady války ve Vietnamu

Po druhé světové válce až do roku 1965, a zejména pak do konce vietnamské války byl obraz Ameriky v očích její veřejnosti jasný a nezkalený. Historická skutečnost vzniklá za druhé světové války potvrzovala americké ideály o zemi svobody a práva, která je založena na principu nápravy chyb Starého světa. Amerika svou veřejností nebyla vnímána pouze jakožto idealistický snilek, nýbrž zejména jako vojensky nejsilnější světová mocnost, která své idealistické proklamace úspěšně splňuje prostřednictvím vojenských akcí. Toto základní paradigmatické schéma bylo v průběhu vietnamské války zpochybněno a s jejím koncem definitivně odstraněno. Vznikly nové termíny pro americkou válečnou angažovanost ve Vietnamu, a sice Strašák z Vietnamu nebo Vietnamský syndrom. Tyto termíny neměly primární ambici hodnotit americkou válečnou účast ve Vietnamu z hlediska morálního, nýbrž se jednalo nejprve o zhodnocení konfliktu z hlediska amerických materiálních ztrát, které byly obrovské.⁹³

Americká sociální politika prezidenta Lyndona B. Johnsona utrpěla důsledkem nákladů na válku ve Vietnamu velkou újmu. Prezident Johnson byl v ekonomické rovině zastáncem New Dealu a chtěl tedy dosáhnout co největšího ekonomického prospěchu pro co největší počet obyvatel prostřednictvím sociálního státu. Tato skutečnost přinesla ovšem v tomto dobovém kontextu jistý paradox. Šedesátá léta se svými sociálními nepokoji si přímo vyžadovala levicovou politiku a spravedlivý štedrý sociální stát. Avšak mediální obraz války, v konečném účtování informující o zhruba 58 000 padlých Američanů, výdaje na válku ve Vietnamu, znemožnily demokratickému prezidentovi Johnsonovi takovýto sociální stát vybudovat. Americké výdaje na válku ve Vietnamu přesáhly 160 miliard dolarů, a právě ještě s dalšími sociálními výdaji tehdejší levicové politiky spustily inflační spirálu. Amerika se ocitla v hospodářské krizi srovnatelnou s krizí z třicátých let. Nepříznivý ekonomický vývoj se táhl až do let osmdesátých.^{94,95}

⁹³ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 243. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁹⁴ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 244. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁹⁶ VYKOUPILOVÁ, L. *Ecce homo - prezident USA Lyndon B. Johnson* [online]. Brno : Český rozhlas, 2013, 22.1.2013 [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW:

Fatálním problémem v amerických novodobých dějinách se stala otázka amerických válečných veteránů z Vietnamu, kdy americká veřejnost pro zachování svého pocitu nezhroutené národní identity tyto vojáky naprosto přehlédla. Jednalo se o návrat poražených do společnosti plné vítězů. Na válku ve Vietnamu mělo být co nejrychleji zapomenuto jakožto na osudový omyl. Situace válečných veteránů byla o to horší, jelikož se jim nedostalo vojenských poct jako hrdinům druhé světové války. Amerika se s prohranou válkou vyrovnávala zejména prvních deset let po jejím skončení. V symbolické rovině lze hovořit o procesu realistického dospívání americké veřejnosti, kdy zhruba od osmdesátých let se Amerika stala zemí, která již prvotně neproklamuje svou výjimečnost jakožto země zaslíbená, nýbrž uvědomuje si svou smrtelnost a zranitelnost a postupně se s tímto stavem smiřuje, a tím se více přibližuje evropské tradici. V osmdesátých letech takto konečně začalo být pohlíženo i na válečné veterány z Vietnamu, kdy právě roku 1980 americká vláda schválila pomoc veteránům zejména prostřednictvím psychiatrického výzkumu. Bylo prokázáno, že veteráni v počtu zhruba 850 000 trpěli takzvaným posttraumatickým stresovým syndromem. O vietnamskou válku začal projevovat zájem postupně americký filmový průmysl, kdy s vyrovnáním se s tímto konfliktem pojednávají zejména filmy *Apokalypsa*, *Četa*, *Full metal Jacket*, *Rambo* a *Lovec jelenů*. Vietnamská válka se stala též předmětem zájmu mladých studentů takzvané generace X. Celá válečná problematika včetně lidského utrpení přestala být účelově přehlížena a obcházena a začala se hloubkově probírat ve všech sférách americké společnosti, jakožto snaha veřejného prostoru dosáhnout poznání pravdy. Tato skutečnost je velmi pozitivní. Zahraničně politický motiv v podobě Mnichova a strachu z politiky appeasementu byl nahrazen pojmem Strašák z Vietnamu. Válka posílila sílu kongresu a ukončila tak éru imperiálního prezidentství z dob Kennedyho, Johnsona a Nixona.^{96,97}

Politicky americká porážka ve Vietnamu vedla USA k nepromyšlené podpoře pravicových diktátorských establishmentů v jižní Africe a ke ztrátě vážnosti USA v oblasti zahraniční politiky. Válka též způsobila otřes v oblasti americké zahraniční politiky v podobě opožděného amerického uvědomění si strategicko-mocenských rozporů mezi SSSR a Čínou. Možnost sblížení se s Čínou byla tedy díky válce časově

<http://www.rozhlas.cz/brno/upozornujeme/_zprava/ecce-homo-prezident-usa-lyndon-b-johnson--1165332/>.

⁹⁶ MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. s. 245-247. ISBN 978-80-7243-492-3.

⁹⁷ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 186-189. ISBN 80-7198-247-4.

odsunuta. Válka ve Vietnamu urychlila zhroucení světového měnového systému, který byl vytvořen v letech 1944/1945, posílila japonský jen a západoevropskou marku.⁹⁸

4.2 Vietnam po roce 1975

Druhého července roku 1976 vznikla Vietnamská socialistická republika. Válka v letech 1961-1975 si vyžádala životy přibližně dvou milionů Vietnamců a 300 000 jich přibližně bylo pohřešováno. Situace v celém Vietnamu byla po válce pro harmonický společenský chod krajně nepříznivá. Průvodními znaky tohoto tvrzení byly především zdevastovaná země a neschopnost hospodářské produkce jihu i severu země zajistit celospolečenské potřeby. Vietnam byl po válce v tomto ohledu závislý na zahraniční ekonomické podpoře. Problémem se stala skutečnost, že miliony hektarů půdy v zemi byly nepoužitelné z důvodu jejich zaminování, rozbombardování a z důvodu jejich kontaminace herbicidy. Zničeny byly též lesy použitím odlišťovacích prostředků a jedů proti rostlinstvu. V Severním Vietnamu byly těžce poškozeny zejména významné průmyslové aglomerace a zemědělská družstva, na jihu země bylo oproti tomu zničeno obrovské množství vesnic. V zemi po válečných obětech zůstalo asi 900 000 sirotků, a též narostla prostituce k cifře cca 200 000.⁹⁹

Znovuvybudování fungující společnosti bylo značně problematické, neboť válka přinesla v tomto ohledu překážky zejména ekologické, psychologické, sociální a hospodářské. Země začala být řízena komunistickým establishmentem ze severu. V roce 1978 začalo být zestátňováno hospodářství na jihu země a zemědělci nuceně začali přecházet do takzvaných kooperativ. Jihovietnamská společnost se již před koncem války obávala krvelačného běsnění komunistů ze severu země v případě jejich vítězství. Tato domněnka se naštěstí přímo nepotvrdila, avšak počínání komunistů bylo i tak velmi tvrdé. Státisíce Jihovietnamců musely být umístěny do převýchovných táborů a musely vykonávat nucené práce. Vyšší funkcionáři jihovietnamské armády však zaplatili životem. Deset let po válce bylo komunistickým režimem v zemi popraveno přes 60 000 nežádoucích osob. Tato situace vyvrcholila úprkem přibližně 1,5 milionů Vietnamců ze země. S tímto faktem se pojí termín, člunoví lidé, kdy uprchlíci skutečně nejčastěji opouštěli zem na člunech. Mnoho z nich se však stalo cílem útoků pirátů a mnoho z nich utonulo, někteří z nich byli cizím režimem vráceni zpět. Vietnamská

⁹⁸ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 185. ISBN 80-7198-247-4.

⁹⁹ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 80. ISBN 978-807277-255-1.

města začala být zaplavována lidmi bez domova a bez práce, a tak vznikaly takzvané slumy. Cílem uprchlíků byly především země jako Čína, Hongkong, Filipíny, USA a Francie. USA se zavázaly ještě za vlády prezidenta Richarda M. Nixona, že Vietnamu poskytnou ekonomickou podporu. Tak se ovšem stalo až v devadesátých letech zejména v roce 1994 za vlády amerického prezidenta Billa Clintona, kdy bylo zrušeno obchodní embargo vůči Vietnamu. Vietnam při své snaze o rekonstrukci systému byl až do devadesátých let odříznut od amerických i čínských trhů a byl závislý na ekonomické subvenci ze strany SSSR. Tuto snahu komplikoval ještě fakt, že lokální konflikty v jihovýchodní Asii, do kterých byl Vietnam zapleten, i v dalším období pokračovaly. Neustálé boje, a také propagandistická kolektivistická ideologie nutily též Vietnam udržovat v pohotovosti mohutnou armádu, která spotřebovala dvacet procent hrubého národního produktu. Vietnam tak po rozpadu SSSR zapadl do kolony deseti nejchudších zemí na světě.^{100,101}

4.3 Společenská, politická a ekonomická situace ve Vietnamu dnes a česko-vietnamské vztahy

Dnešní situace Vietnamu však není tak jednostranně negativní, jak se zdá na první pohled. Již v osmdesátých letech bylo v rámci reformu Doi Moi v zemi povoleno drobné podnikání a částečně se zprivatizovalo i zemědělství. Na konci osmdesátých let se Vietnam stal třetím největším vývozcem rýže na světě a v zemi stouply výnosy. Obyvatelstvu byl povolen pohyb po celé zemi a také styk s cizinci na území Vietnamu. V roce 1987 vznikl zákon o investicích, který se zejména od devadesátých let velice promítnul i do praktické roviny. V roce 1995 byly v zemi obnoveny diplomatické styky a do země opět proudí americké zboží i dolary. Mezi další významné investory ve Vietnamu patří zejména Francie, Nizozemsko, Británie. Ve Vietnamu však dnes fungují i soukromé podniky v podobě továren, které vyváží své zboží za hranice do celého světa, například továrna na sportovní obuv v Haiphongu. Centrálně plánované hospodářství se však v základu v zemi udrželo i nadále po rozpadu SSSR. Podíl státu na hospodářství země zůstával i nadále vysoký a při faktu vysoké porodnosti a závislosti tamního ekonomického systému na zemědělství šlo po rozpadu SSSR konstatovat, že

¹⁰⁰ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle: nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 300-303. ISBN 978-80-87027-25-7.

¹⁰¹ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 181-185. ISBN 80-7198-247-4.

v případě chtění dosažení dalšího úspěšného společenského rozvoje si vietnamský režim vyžaduje další reformy v oblasti společenské, politické a hospodářské.^{102,103}

V roce 2007 se Vietnam stal oficiálním členem Světové obchodní organizace. Toto členství Vietnamu přináší pozitivum v podobě ochrany zahraničních investic a zlepšení podnikatelských podmínek. Členství v této organizaci poskytuje Vietnamu obrovské výhody, avšak pouze za předpokladu že bude zároveň plnit a dodržovat podmínky z tohoto členství vyplývající, například v podobě snížení cel a otevření zahraničním firmám nové sektory ekonomiky. Situace ve Vietnamu se v posledních letech začala velice měnit, a sice směrem k liberalizaci trhu. V zemi prudce vzrostly zahraniční investice na více než 6 miliard amerických dolarů. Byl též navýšen objem vývozu výrobků ze země o více než dvacet procent.¹⁰⁴

Důležitou částí práce je v této kapitole též poukaz na existenci česko vietnamských vztahů, které mají dlouholetou historickou tradici. Diplomatické vztahy byly oficiálně mezi Československou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou navázány v roce 1950. V roce 1956 byla mezi ČSR a VDR podepsána dohoda o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci. V šedesátých letech na československých vysokých školách studovali vietnamští mladí lidé obory zejména ekonomického a technického směru. Československá společnost, přes vědomí si rozdílnosti kultur, v průběhu vietnamské války pochopila nutnou přítomnost určitého množství vietnamských občanů v Československu. V této oblasti fungovala tehdejší silná propaganda, kdy například incident v My Lai, byl přirovnáván k Lidicím a k Ležákům. V roce 1974 byla podepsána mezi ČSR a VDR další dohoda, na základě které přijelo do Československa dalších 5 069 vietnamských občanů za účelem odborné přípravy zejména ve strojírenství, v energetice a stavebnictví.¹⁰⁵ V roce 1979 se Vietnamská socialistická republika stala členem RVHP. Členské země RVHP měly povinnost pomoci při řešení vnitřních problémů. Těživou otázkou se stala otázka zaměstnanosti vietnamského obyvatelstva. Z tohoto důvodu každá členská země RVHP ve velkém počtu přijímala vietnamské pracující. V Československu měli vietnamští

¹⁰² MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 81-82. ISBN 978-807277-255-1.

¹⁰³ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. s. 300-303. ISBN 978-80-87027-25-7.

¹⁰⁴ HUDEMA, M. *Vietnam se stal novým členem WTO* [online]. Hospodářské noviny, 2006, 8.11.2006 [cit. 2015-1-23]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.ihned.cz/c1-19703520-vietnam-se-stal-novym-clenem-wto/>>.

¹⁰⁵ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 83-91. ISBN 978-807277-255-1.

pracující absolvovat alespoň tříměsíční kurz praktického slovenského nebo českého jazyka. Komunikace mezi jednotlivými československými institucemi ohledně vietnamské problematiky nedosahovala potřebných kvalit, a tak vedoucí mnohých podniků psychologicky nepřipravili své zaměstnance na příchod kulturně odlišných pracovníků. V polovině osmdesátých let počet vietnamských pracujících v Československu dosáhl čísla 27 000. Po roce 1989 se situace prudce změnila a mnoho Vietnamců začalo v Československu podnikat. Problémem v české společnosti není fenomén velké kriminality vietnamského obyvatelstva, nýbrž spíše apriorní kulturně hodnotový rozdíl mezi národy. Tato nelibá situace volá po svém utěšení, jelikož vietnamská komunita v České republice roste.¹⁰⁶

¹⁰⁶ MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. s. 88-91. ISBN 978-807277-255-1.

5 Analýza dopadů vietnamské války vzniklých změnami řízení světové politiky a reakcí na tento konflikt

Vietnamský válečný konflikt se stal jednou z determinant budoucího způsobu vedení válek. Tento konflikt byl svou povahou zástupným konfliktem v prostředí bipolárně rozděleného světa a v celkovém uvažování o něm, musí být z bezpečnostního hlediska reflektován především způsob jeho vedení. Svou válečnou povahou se vietnamský válečný konflikt v letech 1964-1975 řadí mezi asymetrické války 20. století. Právě tato asymetrie způsobená guerillovým vedením boje, zejména na straně Vietkongu, přinesla nové vědomí toho, že i materiálně a vojensky slabší aktér může být ve válečném konfliktu úspěšný. V souboji mezi komunismem a demokracií byl tento aspekt ještě zesílen.¹⁰⁷

Z bezpečnostního hlediska je nutné vietnamský válečný konflikt reflektovat, neboť z historického pohledu existují v teorii mezinárodních vztahů úvahy o takzvané teorii válečných cyklů, která říká, že všechny aspekty lidské činnosti mají cyklický charakter. Jedná se zejména o oblast lidského chování v ekonomice, v politice a ve vojenskopolitické rovině. Válek a jejich realizaci jsou dle teorie Kondratěvových válečných cyklů přisuzovány padesátileté časové odstupy, které jsou nezbytně vždy závislé na vývoji světové ekonomiky.¹⁰⁸

USA při své reflexi vietnamského válečného konfliktu musely tedy logicky zohlednit právě potřebu této reflexe právě s vědomím toho, že se ani v budoucnu válečným a ozbrojeným konfliktům nevyhnou. Válka ve Vietnamu znamenala pro americkou vojenskou moc obrovskou porážku. Američané ztratili svůj vlastní pocit vojenské neporazitelnosti, který vyplynul zejména z výsledků první a druhé světové války. První a zejména druhá světová válka určily jakési vojenské do té doby neasymetrické paradigma, prostřednictvím kterého byly až do vietnamské války USA úspěšné. Vietnamská válka toto změnila a USA pokud nechtěly ve svých vojenských střetech i nadále prohrávat a ztrácet tak svou ambici na pozici světového hegemona, tak musely v příštích desetiletích naprosto změnit způsob vedení svého boje a také politické odůvodnění tohoto boje. Tato kapitola práce pojednává o válečných konfliktech

¹⁰⁷ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 247. ISBN 80-7198-247-4.

¹⁰⁸ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 33. ISBN 978-80-246-1956-9.

zejména po skončení studené války a hledá jejich paralely a rozdíly s válkou ve Vietnamu. Srovnávacími válkami jsou takzvaná operace Pouštní bouře, operace Spojenecká síla, operace Trvalá svoboda a operace Irácká svoboda.¹⁰⁹

Koncová fáze války ve Vietnamu byla ovlivněna zahraničně politickou situací USA na blízkém východě, kdy v roce 1973 zde vypukla Jomkipurská válka. Egypt a Sýrie přivedly se svou armádou stát Izrael do velice tíživé situace zejména z národně hospodářského pohledu. USA poskytly Izraeli ekonomickou pomoc, což ovšem bylo odsouzeno arabskými státy, které snížily produkci ropy o pět procent za každý měsíc. V americkém kongresu byla schválena vojenská i ekonomická pomoc Izraeli ve výši 2,2 miliardy amerických dolarů. Takto vynaložené finanční prostředky poté chyběly režimu v Jižním Vietnamu. Následovala krize, při které začala stoupat cena ropy z 2 dolarů za barel na konci roku 1972 na 12 dolarů za barel v roce 1974. V této době v Americe prudce stoupla inflace i nezaměstnanost a hospodářství USA začalo stagnovat. Výsledek vietnamské války naladil vnitřní americké veřejné mínění na desetiletí dopředu na izolacionismus a ke značné skepsi k nasazování svých vojáků do možných ozbrojených konfliktů a válek. Měřeno čistě vojenským pohledem, byla Amerika v polovině sedmdesátých let prohrou ve Vietnamu usvědčena z toho, že nedokáže úspěšně řešit asymetrické vojenské konflikty a možnost její porážky se již nedá vyloučit.^{110,111}

Osmdesátá léta přinesla v prostředí bipolárně rozděleného světa další sérii konfrontací USA a SSSR prostřednictvím dalších zástupných konfliktů. Jedním z takových konfliktů, kde však nedošlo k přímé konfrontaci mezi těmito velmocemi, byla vojenská invaze SSSR v roce 1979 do Afganistánu, která trvala deset let. V roce 1989 byla demontována Berlínská zeď a mezi takzvaným posthistorickým a historickým světem vzniklo nové bezpečnostní prostředí. Američané ztratili svého supervelmocenského konkurenta a začali se ve smyslu známé Fukuyamovy floskule o konci dějin připravovat na roli jediného světového hegemonu. Tato role jim náležela zejména od začátku 90. let až do sporné vojenské operace Irácká svoboda v roce 2003.^{112,113}

¹⁰⁹ BRZEZINSKI, Z. *Velká šachovnice : k čemu zavazuje ameriku její globální převaha*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1999. s. 11, 31-33. ISBN 80-204-0764-2.

¹¹⁰ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 100-101. ISBN 978-80-7485-019-6.

¹¹¹ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 83. ISBN 978-80-246-1790-9.

¹¹² EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 25-26. ISBN 978-80-246-1790-9.

5.1 Vliv vietnamské války na americkou vojenskou a strategickou kulturu

Takzvaný strašák z Vietnamu, který jak již bylo výše zmíněno, přinesl do amerického veřejného prostoru spíše preferenci izolacionismu, musel být již z podstaty vědomí o americké ambici na hegemonii nového typu upozaděn. Válka v Perském zálivu se stala v tomto směru americkou úspěšnou operací, neboť zde byl americký izolacionismus vzniklý porážkou ve Vietnamu překonán. Nebyl překonán ve fundamentálním smyslu tohoto termínu tak, že by veřejné mínění opět souhlasilo s výrazným vedením válek na způsob bojů mezi pozemními jednotkami, nýbrž byl poražen tak, že války USA byly veřejným míněním akceptovány, jelikož začaly být vedeny jiným způsobem. Operace pouštní bouře proměnila podobu mezinárodních bezpečnostních vztahů z dob studené války, zejména ve směru tendence vzájemného propojení základních prvků globální bezpečnosti jejich účinné spolupráce, ve směru posunu americko sovětských vztahů od konfrontace ke kooperaci, ve směru posílení OSN. Tato vojenská operace byla především z pohledu mezinárodního práva legální i legitimní. George H. Bush tvrdě odsoudil invazi iráckého diktátora Saddáma Husajna do Kuvajtu, avšak ve svém zahraničně politickém počinání uplatňoval ryze multilateralistické prvky, kdy operace Pouštní bouře byla provedena se souhlasem Rady bezpečnosti OSN a byla vytvořena koalice 33 zemí, které operaci podpořily. Vojenský útok byl veden jiným způsobem, než v době boje ve Vietnamu. Jednalo se o naplnění americké vojenské doktríny Air-Land Battle, která spočívala v rychlém zasazení soustředěných vzdušných úderů nepříteli.^{114,115,116}

Při porovnávání tohoto konfliktu s válkou ve Vietnamu nelze odhlédnout od toho, že se oba konflikty odehrávaly již v paradigmaticky rozdílném bezpečnostním prostředí. Soupeření velmocí USA a SSSR z doby studené války bylo nahrazeno americkou posthistorickou snahou o hegemonický vliv ve světě, kdy je zdůrazňována legitimita prováděných akcí aktérů mezinárodních vztahů v oblasti zahraniční politiky ve vztahu k mezinárodním organizacím, jako je především OSN. V tomto ohledu, co do nároku na legitimitu svého zahájení, je operace Pouštní bouře přímo zrcadlově opačně

¹¹³ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 35. ISBN 978-80-246-1956-9.

¹¹⁴ BRZEZINSKI, Z. *Velká šachovnice : k čemu zavazuje Ameriku její globální převaha*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1999. s. 11, 31-33. ISBN 80-204-0764-2.

¹¹⁵ FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. s. 186. ISBN 80-7198-247-4.

¹¹⁶ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 123, 127. ISBN 978-80-246-1790-9.

konstituována než vietnamský válečný konflikt, kdy žádná takováto silná mezinárodní podpora pro něj samotný neexistovala. Po zániku SSSR a jeho satelitů se ve světě objevila nová hrozba v podobě potenciálních regionálních konfliktů způsobených diktátorskými režimy.

Druhým významným milníkem v oblasti mezinárodních bezpečnostních vztahů se stal rok 1999, kdy proběhla operace Spojenecká síla. Operace se odehrála v době, kdy vrcholil velice bolestný rozpad Socialistické federativní republiky Jugoslávie. Na území Jugoslávie probíhaly etnické čistky, kdy nejprve Chorvaté vyháněli ze svého území Srby, jelikož se zde střetlo pravoslaví s katolicismem. Srbové měli v devadesátých letech, i díky pravoslavné církvi, dobře na paměti hrůzy druhé světové války, které byly do velké míry spojeny s nacistickým Německem a s Ustašovskou válečnou genocidou. Srbové žijící na území Chorvatska byli odstraněni ze státní správy a též se ocitli pod tlakem zavedení oficiálního náboženství katolicismu ve všech oblastech Chorvatska. Srbové opláceli stejnou mincí a ze svého území vyhnali 80 000 Chorvatů. Etnický kotol se však rozhořel i v Bosně a Hercegovině, kde byl konflikt ještě složitější. Střetlo se zde katolictví, pravoslaví a islám. Chorvaté v Bosně vyháněli Srby a muslimy, muslimové zase vyháněli Srby a Chorvaty ze Sarajeva. Srbové vyhnali Chorvaty a muslimy z oblasti Republika Srbska. Největšího incidentu z pohledu humanitního se dopustili Srbové v roce 1995, kdy ve Srebrenici brutálně povraždili okolo osmi tisíc lidí. Konflikt eskaloval na území Kosova, kdy střet probíhal mezi kosovskými Albánci a mezi Miloševićovým srbským nacionalistickým režimem. Byť se jednalo rétorikou Srbů o konflikt vnitrostátního charakteru, tak mezinárodní společenství, zejména jako OSN, NATO, OBSE a EU konflikt vnímala díky vraždění civilního obyvatelstva jako něco, co je v rozporu s mezinárodním humanitárním právem. Operace Spojenecká síla proběhla v roce 1999 a pod taktovkou USA a NATO byla naplánována opět jiným způsobem, než probíhal vietnamský válečný konflikt. Plánem nebylo vojenské přímé střetnutí s protivníkem, nýbrž mohutná letecká ofenzíva.¹¹⁷

NATO pod vedením USA mělo v té době dvě možnosti, a sice buď nečinně přihlížet anebo provést operaci bez podpory Rady bezpečnosti OSN. Druhá možnost byla realizována, přičemž NATO na sebe vzalo ještě druhé riziko spojené s bombardováním civilních cílů, kdy byl právě ze strany NATO porušen článek 14 dodatkového protokolu 1977 k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 z roku 1977, který

¹¹⁷ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 128-129, 131. ISBN 978-80-246-1790-9.

zakazuje útoky proti objektům nezbytným pro přežití civilního obyvatelstva. Následovala tvrdá mezinárodní kritika vůči NATU, že se odchýlilo od svého základního poslání, kterým je obrana vlastního území. Kritika dále přišla též ze strany Mezinárodního výboru Červeného kříže, který kritizoval jistou pokryteckost a zdánlivou humánnost operace, při níž byla ničena infrastruktura, a umíralo civilní obyvatelstvo. Problémem se stalo i vědomí toho, že je palčivou otázkou, do jaké míry byla vojenská intervence do Kosova prevencí genocidy, a do jaké míry byla vnější podporou etnických skupin. Z tohoto popisu výčtu historických faktů plyne, že válka v Kosovu zejména tedy pod taktovkou NATO a USA má již mnohem více společného s, v této práci sledovaným, vietnamským válečným konfliktem z hlediska mezinárodního práva. USA na rozdíl od předcházející operace, Pouštní bouře, uplatnily při provádění této operace již větší dávku unilateralismu a jejich profilace v oblasti mezinárodních vztahů i nadále pokračovala tímto směrem. Přelomem milénia USA, v boji o svou pozici světového hegemonu, potřebovaly jasné ideové vymezení. Toto vymezení přinesl po válkách v devadesátých letech globální terorismus. Existují názory, že 11. zářím 2001 byla pro USA obnovena doba studené války, jelikož při své naprosté konfrontaci proti nepříteli mohou opět uplatnit silnou porci unilateralismu a hlavním konstituentem mezinárodního práva se stávají opět ony.¹¹⁸

S nástupem George W. Bushe do funkce amerického prezidenta se v prostředí americké administrativy již plně prosadil proud neokonzervatismu. Hlavní programový manifest neokonzervatismu byl sepsán v roce 1996 Williamem Kristolem a Robertem Kaganem. Tento článek zdůrazňoval nutnost navrácení se k americké Reaganovské formě zahraniční politiky z doby studené války, tedy apelovali na včasné zásahy proti takzvaným rogue states a proti teroristickým organizacím. Takováto koncepce měla jediný cíl, a sice definitivně překonat těžký vietnamský syndrom a upevnit sílu USA a jejich vliv na světovou politiku. Neokonzervativci se ve svých vyjádřeních v souvislosti s vietnamskou válkou kriticky vymezovali k politikům, jako byl Nixon, Ford a Kissinger. V této historické paralele zdůrazňovali nutnost uplatnění, takzvané hard line policy proti Iráku. Vyvrcholením se stal dokument nazvaný jako Projekt nového amerického století, v němž neokonzervativci představili syntézu aktivistického pojetí americké zahraniční a bezpečnostní politiky. Jedenácté září jim dalo ty nejdůležitější náboje pro to, aby byly jejich myšlenky přeneseny do praxe. Neokonzervativci se spojili

¹¹⁸ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 136-137, 139, 140-141. ISBN 978-80-246-1790-9.

s proizraelským lobby v USA v podobě Americko-Izraelského výboru pro veřejné záležitosti. Nejvýznamnějším představitelem této nátlakové skupiny byl náměstek ministra obrany Paul Wolfowitz.¹¹⁹

Po teroristických útocích 11. 9. 2001 přišla americká operace nazvaná Trvalá svoboda, kdy byla uskutečněna americká invaze do Afganistánu, s cílem odstranit režim Talibanu, který toleroval a podporoval síť teroristických organizací včetně s al Káidou. Operace měla jasný mandát Rady bezpečnosti OSN i podporu spojenců USA, i jiných zemí světa jako Číny a Ruska. Jako vojenská strategie vedení této operace byla zvolena kombinace leteckých úderů s akcemi speciálních sil, a na ně navazující činnost Severní aliance, jakožto vnitřní ozbrojené opoziční síly. Znovu tedy nebylo nasazeno pozemní vojsko. Operace viděna optikou mezinárodního práva i optikou hodnocení sledovaných vojenských cílů byla velmi úspěšná.¹²⁰

V roce 2003 následovala operace Irácká svoboda, která však již neprobíhala se souhlasem Rady bezpečnosti OSN, ani se souhlasem několika členských států NATO jako byly Francie, SRN, Belgie a Lucembursko. Operace se po ukončení své počáteční fáze proměnila ve vleklou asymetrickou válku, která navíc přinesla teroristické útoky v Madridu a v Londýně. Mnohé intelektuální proudy po čase začaly přirovnávat situaci v Iráku po svržení režimu Saddáma Hussaina k situaci ve Vietnamu. George W. Bush si při svržení režimu Saddáma Hussaina počínal ryze unilateralisticky, avšak jeho velkou výhodou byl fakt toho, že v době průběhu operace Irácká svoboda byla již americká armáda plně zprofesionalizována narozdíl od vietnamské války, kdy vojenské odvody a smrt mnoha neprofesionálních mladých vojáků nasměrovala veřejné mínění v USA proti politické administrativě.¹²¹

¹¹⁹ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 71-74. ISBN 978-80-246-1956-9.

¹²⁰ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 250-251. ISBN 978-80-246-1790-9.

¹²¹ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 82, 86-87. ISBN 978-80-246-1956-9.

6 Zhodnocení celistvého dopadu vietnamské války na světovou politiku a ekonomiku

K celistvému zhodnocení vietnamského válečného konfliktu, kterým se bude zabývat tato část práce, bylo naprosto nezbytné v metodice práce vymezit základní ontologické pozice, které poslouží jako výchozí bod. Ontologie, jakožto filosofická disciplína je zde pojata jakožto soubor filosofických předpokladů o podstatě zkoumané reality, je pojímána jako vize světa, jaký je v realitě. Filosofie je autorem, po deskripci války ve Vietnamu a při předložení konečného analytického názoru, chápána především jako kritická rozumová věda o podmínkách možnosti empirické skutečnosti jako celku.¹²²

6.1 Základní teoretická východiska pro hodnocení konfliktu

Autor zde dále vymezuje základní teoretická východiska, která rozdílným způsobem interpretují celý vietnamský válečný konflikt. Jedná se zejména o neorealismus, liberální institucionalismus, konstruktivismus a neomarxismus. Na základě zhodnocení těchto přístupů vytvořeným jejich kritickým zkoumáním prostřednictvím výše zmíněných ontologických pozic, autor dospívá, prostřednictvím syntézy, k vlastnímu hodnotícímu stanovisku.¹²³

Neorealisté ve svém státotvorném pojetí a konceptu mezinárodních vztahů uplatňují velkou dávku skepse k možnosti nastolení konečného míru na zemi. Stát chápou jako základní jednotku, která vždy ať už různými způsoby bude sledovat pouze své zájmy. Tento axiom dle tvrzení neorealistů povede vždy k nějaké formě konfliktu. Tato teze je jejich základní antropologickou konstantou v jejich predikci o budoucím vývoji civilizace. Válka ve Vietnamu, viděna touto optikou, je tedy dnešním pohledem něco, čemu se nedalo zabránit, jelikož toto nebylo v zájmu hlavních hráčů, kteří se tohoto konfliktu zúčastnili. Každý stát ať už USA, Severní Vietnam, Jižní Vietnam, Francie, Čína nebo SSSR v době bipolárně rozděleného světa v tomto konfliktu sledoval především svůj vlastní zájem bez ohledu na zájmy států jiných. Tento neorealistický názor obsahuje určité pravdivé determinanty, avšak nereflektuje možnost, že zájmy

¹²² FUCHS, J. *Úvod do filosofie : Filosofická logika*. 1. vyd. Praha : Československá provincie Řádu bratří kazatelů, 1993. s. 9-10. ISBN 80-900024-7-1.

¹²³ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 21-25. ISBN 978-80-246-1790-9.

některých účastníků konfliktu, kteří stojí proti sobě, se mohou střídavě oddalovat a překrývat. Tak tomu ovšem zejména v šedesátých letech 20. století skutečně bylo, proto je pouze neoralistický pohled nedostačující k objasnění celé problematiky vietnamské války.¹²⁴

Výchozím bodem pro pohled na vietnamskou válku z jiného ideového pohledu, tedy liberálního institucionalismu, jsou právě šedesátá léta. Liberální institucionalismus již více reflektuje vnitřní rozpory té oné společnosti v různých historických etapách. Představuje takzvanou teorii demokratického míru vycházející z kategorického imperativu Immanuela Kanta. Tento imperativ říká, že má být jednáno dle takové mravní maximy, u které jednatel chce, aby se prosadila, jako norma chování, ve společnosti obecně. Teorie demokratického míru je postavena na myšlence, že demokratické státy dávají přednost míru před válkou ve vztazích s ostatními demokraciemi, jelikož jejich hlavním zájmem je zajištění života a blahobytu obyvatel. Jejich hlavní zásadou v oblasti mezinárodních vztahů je především kladení důrazu na multilateralismus. Dle tohoto teoretického východiska je vietnamská válka něco, co způsobilo především obrovské lidské ztráty ve společnostech zemí, které se konfliktu zúčastnily. Tento fakt je touto teorií hodnocen jako negativní externalita, avšak někdy možná až příliš silně. Myšlenkové prostředí šedesátých let ve spojení s vietnamskou válkou zavdalo silnou možnost rozvoji lidských práv. Problémem se však stává jisté nadhodnocení lidských práv a jejich současná absolutizace, která může v zaujímání nějakého bezpečnostního stanoviska vyústit až v pacifismus, což dle názoru autora není dobré. Lidská práva ve spojení s dnešním levicovým liberalismem se stávají velmi ožehavou problematikou a dle mínění autora je jejich dnešní vymezení jaksi přestřelené. I toto je jeden z dopadů, ke kterému fakticky částečně válka ve Vietnamu přispěla, kdy není dnes dostatečně reflektován fakt, že skutečné přirozené právo generuje dvě základní podmínky s ním spojené, a sice zaprvé schopnost jednotlivců nárokovat a uskutečňovat dané právo, a za druhé pak odpovídající povinnost, která je s každým právem neoddělitelně spjata. Liberální institucionalismus nevychází z dostatečně silných ontologických pozic, aby mohl zaujmout celostní obecnou pozici k morálnímu hodnocení vietnamského válečného konfliktu. Problémem se stává především v úvodu práce zmíněný postmoderní relativismus, vystavěný na agnostické pozici Immanuela Kanta odmítající filosofický realismus. Optikou této teorie je zajisté počínání si USA a

¹²⁴ ROBEJŠEK, P. *Svět viděný z Řípu : Zahraniční politika pro každého z nás*. 1. vyd. Praha : Alfa, 2010. s. 61-63. ISBN 978-80-87197-30-1.

Francie v konfliktu negativní. Autor souhlasí s tímto negativním hodnocením, avšak souhlasí s ním z jiných důvodů. Liberální institucionalismus má často ambici odsuzovat veškeré lidské zabíjení jaksi nereflexivně, pouze emotivně, avšak autor za určitých okolností považuje válku za legitimní a spravedlivý nástroj zahraniční politiky.^{125,126}

Konstruktivismus je myšlenkovým proudem, který ze své podstaty vyzdvihuje význam norem, identit a diskursů. Dle mínění autora je nejkompententnějším teoretickým východiskem k možnému konečnému hodnocení vietnamského válečného konfliktu. Konstruktivismus rozpracovává základní kritéria bezpečnostní a strategické kultury a porovnává zejména unilateralismus a multilateralismus. Zvažuje, kdy je možné použít válku jakožto nejzazší možnost zahraniční politiky státu namísto diplomacie, takzvaný last resort. Z tohoto hlediska jednání USA ve vietnamském válečném konfliktu lze již hodnotit fázevitě, lze již odlišit. Fáze budování společnosti v Jižním Vietnamu, takzvaný Nation Building, lze hodnotit jako kladnou, jelikož bránila společnost před krutou kolektivistickou ideologií, byť nacionálně podbarvenou, ze severu.¹²⁷

Velice zajímavým teoretickým proudem, který obohatí konečné hodnocení války ve Vietnamu je neomarxismus. Neomarxismus do kritické diskuze přispívá zejména sociologickým popisem dnešního globalizovaného světa. Dle marxistické teorie probíhající globalizace od roku 1990 nepřinesla nic nového, jelikož o expanzi kapitalismu pojednával již Karel Marx. Neomarxismus kritizuje takzvaný Washingtonský konsensus, tedy omezování státních výdajů, devalvací měny, privatizaci a volný obchod. Dle neomarxismu se jedná o platformu, která byla prosazena hegemonem na úkor periferie, tedy na úkor rozvojových zemí. Celý proces dle této teorie vedl k nárůstu zadluženosti Jihu ve vztahu k Západu. Dává bohatým zemím nové možnosti k tomu, aby lacino skupovaly důležitá odvětví v chudých zemích, a aby zcela ovládly rozhodování ve světové bance i v Mezinárodním měnovém fondu. Tímto způsobem pak upevňují svůj vliv na ekonomické a politické rozhodování rozvojových zemí. Neomarxisté dále očekávají, že v současném procesu globalizace se budou obchodní společnosti stále více zbavovat vlivu státní kontroly a tento stav nezadržitelně povede k oslabení suverenity států. Neomarxismus ve svém sociologickém popisu

¹²⁵ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 20. ISBN 978-80-246-1956-9.

¹²⁶ RUSSEL, K. *Konzervativní smýšlení*. 7. upravené vyd. Praha : Občanský institut, 2000. s. 69-70. ISBN 80-86228-03-7.

¹²⁷ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 24. ISBN 978-80-246-1790-9.

velice dobře popisuje stav současné civilizace a dobře popisuje i zájmy mocností, které se účastnily vietnamského válečného konfliktu, kdy dle této teorie se jednalo především o boj o odbytové trhy a o možnost získání levné pracovní síly. Takovýto sociologický popis je dle mínění autora velmi výstižný, avšak ani on nepopisuje celý výsek reality a nemůže celostně hodnotit válku ve Vietnamu.^{128,129}

6.2 Konečné hodnocení konfliktu

Vietnamský válečný konflikt, který proběhl v letech 1964-1975 byl takzvaným zástupným konfliktem v době bipolárně rozděleného světa, kdy dvě supervelmoci USA a SSSR vzájemně soupeřily o dosažení postavení jediného světového hegemona. Z tohoto hlediska byl střet demokratického světa v podobě režimu v Jižním Vietnamu s komunistickým severem naprosto logický a z hlediska pozice státu, jakožto aktéra mezinárodních vztahů, i správný. Toto hodnocení vychází z neorealisticke pozice, kdy je v hodnotícím soudu zdůrazněn především strategicko-mocenský rozměr vycházející z výše zmíněné základní jednotky tedy státu, jakožto aktéra mezinárodních vztahů.^{130,131}

V konečném hodnotícím stanovisku je však též nutné přihlídnout k obsahu ideologií, které byly prostřednictvím moci západu i komunistického světa převáděny do praxe právě na území rozdělených a soupeřících vietnamských režimů. Zde je již zdůrazněn prvek ideologický, který zcela zásadně souvisí s podstatou lidského života. Která ze světových mocností měla tedy morální právo angažovat se vojensky na území Vietnamu? Střet západní demokracie s komunistickou kolektivistickou, avšak nacionálně podbarvenou ideologií zejména Fronty národního osvobození pod vedením výtečného vůdce Ho Či Mina byl střetem dvou naprostých protipólů. Jednalo se o dvě politicko-filosofické pozice, které však vycházely ze zcela opačného pojetí a výkladu člověka jakožto součásti společnosti. Základní spor se vede zejména o postavení člověka ve společnosti. Komunistické kolektivistické systémy člověka pojmají jako pouhé kolečko v soukolí. Jedná se o takzvanou Hegelovskou realizaci absolutního ducha. Jedinec ve společnosti, aby byl mravně způsobilý, musí vždy sloužit zájmům obce, státu, světa, ať už jsou jejich zájmy jakékoli. Musí jim sloužit především proto, že

¹²⁸ EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 24. ISBN 978-80-246-1790-9.

¹²⁹ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 290-293. ISBN 978-80-7419-007-0.

¹³⁰ ROBEJŠEK, P. *Svět viděný z Řípu : Zahraniční politika pro každého z nás*. 1. vyd. Praha : Alfa, 2010. s. 62. ISBN 978-80-87197-30-1

¹³¹ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 19-20. ISBN 978-80-246-1956-9.

je jimi ontologicky převyšován. Je zde naprosto potlačena jeho vlastní ontologická autonomie, a tím v praxi také jeho svoboda. Byť mnohá historická fakta hovoří o nevzdělanosti politických představitelů severovietnamského režimu, v souvislosti například s jejich neznalostí Marxových spisů a s odkazem na jejich spíše nacionální cítění, tak přesto nelze historicky popřít, že na území Severního Vietnamu lidská svoboda, vždy z určité dávky politické zaujatosti, potlačována byla. Příkladem je fakt, že komunistický režim Severního Vietnamu neváhal obětovat pro svou věc obrovský počet lidských životů, tento svůj postoj neomlouval, ale naopak ho vyzdvihoval. V ekonomické rovině lze pak odvozeně hovořit o přesvědčení kolektivistické ideologie o hmotné skutečnosti, jakožto prvotní základně a o duchovnu, jež je jejím produktem, tedy odvozeninou. Historický materialismus tyto filosofické teze aplikuje na společnost, kdy prvotně jsou ve společenském řádu absolutně akcentovány materiální ekonomické podmínky a následně celá oblast kultury je z nich odvozena. Se změnou základny se mění v průběhu dějin i nadstavba. Historicky je též nezpochybnitelné přesvědčení vzdělaného Ho Či Mina o jeho očekávání, že bude-li změněn ekonomický systém ve smyslu nahrazení kapitalismu socialismem, tak změna základny přinese i změnu nadstavby a vznikne tak nový lepší člověk, který bude mravně dokonalý. Takto tedy lze definovat v oblasti politické filosofie ideologii zejména SSSR, Číny a Severního Vietnamu jakožto hráčů, kteří se účastnili války. Autor, vzhledem v metodice práce zvoleným východiskům odkazujícím především na lidskou přirozenost, hodnotí tyto režimy jako mravně špatné a z lidského hlediska jako odsouzeníhodné. Na druhé straně stál demokratický západ v čele s USA a také Francií. Z hlediska politické filosofie lze hovořit o zemích, kde byla v praktické rovině respektována autonomie a svoboda lidského jedince vyplývající z jeho přirozenosti. V tomto ohledu autor vyznává americkou zahraniční politiku postavenou na základě teorie zadržování a teorie domina, kdy mělo být zabráněno šíření komunismu ve světě. Angažovanost Francie je autorem hodnocena spíše jako pouhý zbytek snažení se o udržení si koloniálního panství po druhé světové válce, kdy ze strany Francie nebyl respektován nezpochybnitelný vlastenecký prvek v politice Ho Či Mina. Oficiální politika USA nesouhlasila ani s anachronismem francouzského kolonialismu ani s komunismem, jelikož u obou těchto případů byla potlačována lidská svoboda. Komunismus a zejména SSSR byl však nakonec ze strany USA pochopen jako, dle mínění autora v teoretické rovině správně, zlo větší.^{132,133}

¹³² PRINZ, J. *Abeceda filosofického myšlení*. 1. vyd. Praha : Academia Bohemica, o.p.s., 2013. s. 62-66,

Pokud by autor zůstal při svém hodnocení vietnamského válečného konfliktu pouze na půdě politické filosofie, nemohl by do hodnotícího závěrečného stanoviska zahrnout i soubor historických faktů, které mnohdy nejsou kopií konceptu politických ideologií, ale uskutečňují se mnohdy samovolně, anebo mohou být pozorovatelem v rámci historického zkoumání objeveny pohledem z jiné strany. Zatím tedy byl zhodnocen zejména strategicko mocenský a politicko filosofický rozměr konfliktu. Autor v následující části hodnocení zdůrazní poslední důležitý hodnotící aspekt a to je aspekt historický. Aby bylo kritické zkoumání skutečně autentické je dle mínění autora nutné provést syntézu aspektu strategicko mocenského, politicky filosofického a historického. Historickým pohledem, který má eticky zhodnotit vietnamský válečný konflikt, se autor dostává k výčtu negativních externalit, které v případě tohoto konfliktu tkví především v obrovských ztrátách lidských životů. Vietnamský válečný konflikt je přímo dokladem toho, že politická naprogramovanost není zárukou takového jistého dění v praxi. Příkladem může být americký masakr vykonaný na vietnamských civilistech v My Lai nebo takzvaná Napalm girl, dívka z Trang Bang, kdy Američané svrhli napalmovou bombu omylem na vesnici s civilním obyvatelstvem. Historie tímto ukazuje prostřednictvím nejrůznějších záznamů fakta o hrůzách války. Je otázkou, zda například civilní obyvatelstvo na území Jižního Vietnamu bylo ochotno obětovat nebo riskovat své životy za to, že se jejich politický systém v rámci amerického projektu Nation building v zemi nezhroutí. V době války toto jistě žádná z mocností nezjišťovala, a právě v tom tkví, dle mínění autora, negativní externality, které, pokud se týkají samotné existence lidského života, jsou mravně odsouzeníhodné. Proti tomuto tvrzení lze namítat, že takovéto zjištění preferencí civilního obyvatelstva o volbě jeho vlastního osudu, navíc v době války, ani není možné, reálně proveditelné. Autor s touto námitkou souhlasí, avšak poté je dle jeho mínění lépe boj vůbec nevést, jelikož právě tímto nezjištěním stavu osobních preferencí a následným svévolným jednáním mocnosti, které pak už jedno zda je či není v souladu s reálnými preferencemi obyvatelstva, potlačuje lidskou svobodu, a tím je v rozporu s lidskou přirozeností. Historie zde USA usvědčuje naprosto nekompromisně o rozpornosti a rozdílu mezi vyznávanými idejemi demokracie a svobody a jejich vývozem, byť v době bipolarity. Pozice Číny a SSSR je z hlediska ideologického jasně negativní, avšak z historického pohledu není tolik negativní právě s ohledem na externality jako u USA. Pozice Francie

107-110. ISBN 978-80-904469-2-2.

¹³³ SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejděší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epocha, 2007. s. 113-117. ISBN 978-80-87027-25-7.

je autorem reflektována v tomto etickém hodnocení jako negativní v obou směrech. Prvním z nich je autoritářský, opět svobodu potlačující, kolonialismus a druhým je pak skrytý boj za tento kolonialismus za pomoci USA pod záminkou zabránění šíření komunismu v Indočíně. Dle mínění autora vojenská angažovanost Francie a přehnaná vojenská angažovanost USA byly v konečném důsledku příčinou zhoršení bezpečnostní situace v Indočíně, zejména ve Vietnamu. Externalita se váže na pojem bezpečnosti, jelikož bezpečnost jakožto veřejný statek a tedy snaha státního aparátu o určitý požadovaný výsledný stav, obsahuje zásadu nedělitelnosti a nezmenšitelnosti a nerozlišitelnosti. Právě s tímto poukazem lze konstatovat dlouhodobé zhoršení bezpečnostní situace v Indočíně a ve Vietnamu a také lze takovéto zhoršení bezpečnostní situace dle mínění autora eticky odsoudit díky odhalení viníků tohoto stavu.^{134,135,136,137}

¹³⁴ *Masakr v My Lai se stal symbolem válečných útrap ve Vietnamu* [online]. Praha : Česká televize, 2008, 16.3.2010 [cit. 2015-2-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/8765-masakr-v-my-lai-se-stal-symbolem-valecnych-utrap-ve-vietnamu/>>.

¹³⁵ HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. s. 69. ISBN 978-80-7485-019-6. .

¹³⁶ BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. s. 247. ISBN 978-80-7419-007-0.

¹³⁷ EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. s. 37-38. ISBN 978-80-246-1956-9.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit celkové ekonomické a politické dopady války ve Vietnamu při použití historických, filosofických, ideologických prostředků, jakožto metod k zaujetí konečného hodnotícího soudu, který v této práci vrcholí v oblasti etiky a morálního zhodnocení angažovanosti aktérů konfliktu. Autor na konci práce dospívá k názoru, že na základě provedené analýzy lze konstatovat, že stanovená hypotéza práce *„Angažovanost SSSR a USA ve vietnamském válečném konfliktu v období studené války byla z mocenského hlediska naprosto logická a z dílčích strategických hledisek obou mocností i správná. Z hlediska politické filosofie se ve vietnamském válečném konfliktu jednalo o souboj západních demokratických zemí s komunistickými kolektivistickými a nacionálně laděnými režimy. Z tohoto čistě teoretického hlediska je angažovanost, role USA a jeho spojenců, v konfliktu správná. Z historického hlediska angažovanost USA a SSSR ve Vietnamu způsobila negativní externality ve formě obrovských ztrát lidských životů jak na americké tak na vietnamské straně. Syntéza pohledu strategicko-mocenského, politicky filosofického a historického přináší poznání, že angažovanost USA a jeho spojenců SEATO byla správná pouze na půdě Jižního Vietnamu, tedy, až do zahájení počáteční operace Rolling Thunder v Severním Vietnamu. Angažovanost SSSR a Číny ve válce ve Vietnamu lze, provedením syntézy výše zmíněných hledisek, odsoudit jako špatnou“*. byla potvrzena. Autor v konečném hodnotícím stanovisku konfliktu propojil tři možná hlediska, která hodnotí válku ve Vietnamu z různých úhlů pohledů. Jednalo se zejména o následující hlediska:

- strategicko-mocenské,
- politicko-filosofické,
- historické.

Provedená syntéza těchto tří výše uvedených pohledů umožnila autorovi dospět ke konečnému hodnotícímu stanovisku, kdy tedy eticky odsuzuje angažovanost mocností jako SSSR, Číny a Francie ve Vietnamu. Dále eticky odsuzuje chování severovietnamského komunistického režimu, jednání Fronty národního osvobození a také krvelačnost Vietkongu. Autor naopak pozitivně hodnotí americký projekt budování jihovietnamského režimu takzvaný Nation building po Ženevské konferenci 1954 zejména do okamžiku americké vojenské intervence do Severního Vietnamu po incidentu v Tonkinském zálivu 1964, a tedy do zahájení operace Rolling Thunder.

V roce 1964 se americká angažovanost ve Vietnamu dle mínění autora změnila z pozitivní pomoci režimu Jižního Vietnamu na pomoc, která přinesla obrovské kvantum lidských obětí. V konečném hodnotícím stanovisku jsou tedy i USA a jeho spojenci SEATO neúmyslnými původci negativních externalit na území celého Vietnamu. Tato historická skutečnost byla v prostředí amerického veřejného prostoru za posledních čtyřicet let reflektována a přispěla k vnitřní proměně americké společnosti, připravila půdu pro budování multilateralismu při provádění budoucí americké zahraniční bezpečnostní politiky. Válka ve Vietnamu spolu s otázkou třetího světa též v evropském prostoru přispěla v rámci evropeizace k budování především multilaterální diplomatické kultury, o čemž svědčí i doktrinální bezpečnostní dokumenty současné EU. Dle názoru autora právě tolik dnes diskutovaná otázka třetího světa, spojená s vědomím mnoha ztrát lidských životů a s vědomím materiálně nedůstojných podmínek pro lidskou existenci, je reflektována a diskutována velice intenzivně právě díky historickému vědomí válečných hrůz z Vietnamu. Vietnamská válečná problematika již od šedesátých let dvacátého století, i díky svému mediálnímu působení prostřednictvím hrůzných záběrů a fotografií, přispěla možná nejvýrazněji ke změně chápání života jakožto hodnoty, která se v prostředí politické kultury zemí západního světa, neodmyslitelně váže právě na pojem bezpečnosti. Autor je přesvědčen o tom, že na válku ve Vietnamu je nutné nahlížet v širokých historických souvislostech. Válka ve Vietnamu bude již navždy neodmyslitelně spjata s událostmi a atmosférou 60. let dvacátého století. Autor konstatuje své přesvědčení o tom, že protest proti válce ve Vietnamu a následná kritická reflexe tohoto konfliktu v prostředí amerického veřejného prostoru se staly jakýmsi příkladem a základním stavebním kamenem pro budoucí možné formy protestů ve veřejných prostorech zejména zemí západního světa a v prostředí bipolárně rozděleného světa tak přispěly, zejména v satelitech SSSR, též k formování vnitřního disentu těchto společností a započala tak éra, kdy začaly být ve společnosti artikulovány pojmy jako občanská společnost a solidarita.

Vietnam zůstal zejména do rozpadu SSSR svou válkou velice poznamenán a ekonomicky se od roku 1994 postupně, svým znovuzacheňováním do západních struktur a prováděním spíše malých systémových reforem Doi Moi, pomalu zotavuje. Naprosto klíčovým milníkem v novém tisíciletí se pro Vietnam stal rok 2007, kdy se stal oficiálním členem Světové obchodní organizace.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

1. BĚLOHRADSKÝ, V. *Mezi světy a mezisvěty : Reloaded 2013*. 1. vyd. Praha : Novela Bohemica, 2013. 364 s. ISBN 978-80-87683-04-0.
2. BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti : Eseje z pozdější doby*. 2. opravené a doplněné vyd. Praha : SLON, 2009. 370 s. ISBN 978-80-7419-007-0.
3. BISHOP, CH. *Vietnamský válečný deník : 1964-1975 : zkušenosti, zážitky a pocity vojáků v jihovýchodní Asii měsíc po měsíci*. Praha : Naše vojsko, 2005. 255 s. ISBN 80-206-0789-7.
4. BRZEZINSKI, Z. *Velká šachovnice : k čemu zavazuje Ameriku její globální převaha*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1999. 228 s. ISBN 80-204-0764-2.
5. CARDAL, R. *Čtyři milníky politické filosofie : Ústava, politika, vladař, leviatan*. 1. vyd. Praha : Cevro institut, 2009. 253 s. ISBN 978-80-87125-06-9.
6. DOLISTA, F., FEBER, J. *Filozofická antropologie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s, 2007. 188 s. ISBN 978-80-86708-37-9.
7. EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. 214 s. ISBN 978-80-246-1956-9.
8. EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2011. 397 s. ISBN 978-80-246-1790-9
9. FREY, M. *Dějiny vietnamské války : tragédie v Asii a konec amerického snu*. 1. vyd. Praha : Paseka, 2003. 210 s. ISBN 80-7198-247-4.
10. FUCHS, J. *Úvod do filosofie : Filosofická logika*. 1. vyd. Praha : Československá provincie Řádu bratří kazatelů, 1993. 191 s. ISBN 80-900024-7-1.
11. HÁJEK, P. *Smrt v sametu*. 1. vyd. Praha : Daranus, 2012. 314 s. ISBN 978-80-87423-38-7.
12. HÁJEK, P. *Smrt ve středu*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2009. 254 s. ISBN 978-80-7363-269-4.
13. HLAVÁČEK, P. *Vymaňování USA z vietnamské války*. 1. vyd. Brno : Barrister and Principal, 2014. 148 s. ISBN 978-80-7485-019-6.

14. KRÁL, M. *Věda a víra : S vědou za hranice každodennosti*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2007. 299 s. ISBN 978-80-204-1568-4.
15. KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc : Votobia, 1997. 263 s. ISBN 80-7198-247-4.
16. KAGAN, R. *Labyrint síly a ráj slabosti*. 1. vyd. Praha : NLN, 2003. 140 s. ISBN 80-7106-655-9.
17. KLAUS, V., et al. *Sto let od počátku první světové války*. 1. vyd. Praha : Institut Václava Klause, 2014. 157 s. ISBN 978-80-87806-10-4. .
18. MCNAB, CH., WIEST, A. *Historie vietnamské války*. 1. vyd. Praha : Brána, 2010. 253 s. ISBN 978-80-7243-492-3
19. MÜLLEROVÁ, P. *Stručná historie států : Vietnam*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. 127 s. ISBN 978-807277-255-1.
20. PATOČKA, J. *Kacířské eseje o filosofii dějin*. 3. vyd. Praha : OYKOYMENH, 2007. 135 s. ISBN 978-807298275-2.
21. PRINZ, J. *Abeceda filosofického myšlení*. 1. vyd. Praha : Academia Bohemica, o.p.s., 2013. 183 s. ISBN 978-80-904469-2-2.
22. SYRUČEK, M. *V zajetí džungle : nejdelší válka 20. století*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2007. 342 s. ISBN 978-80-87027-25-7.
23. ROBEJŠEK, P. *Svět viděný z Řípu : Zahraniční politika pro každého z nás*. 1. vyd. Praha : Alfa, 2010. 175 s. ISBN 978-80-87197-30-1.
24. RUSSEL, K. *Konzervativní smýšlení*. 7. upravené vyd. Praha : Občanský institut, 2000. 633 s. ISBN 80-86228-03-7.

Elektronické zdroje:

1. HUDEMA, M. *Vietnam se stal novým členem WTO* [online]. Hospodářské noviny, 2006, 8.11.2006 [cit. 2015-1-23]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.ihned.cz/c1-19703520-vietnam-se-stal-novym-clenem-wto/>>.
2. *Masakr v My Lai se stal symbolem válečných útrap ve Vietnamu* [online]. Praha : Česká televize, 2008, 16.3.2010 [cit. 2015-2-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/8765-masakr-v-my-lai-se-stal-symbolem-valecnych-utrap-ve-vietnamu/>>.
3. VYKOUPIĚL, L. *Ecce homo - prezident USA Lyndon B. Johnson* [online]. Brno : Český rozhlas, 2013, 22.1.2013 [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW:

<http://www.rozhlas.cz/brno/upozornujeme/_zprava/ecce-homo-prezident-usa-lyndon-b-johnson--1165332/>.

Seznam zkratk

EU – Evropská unie

LSD – Diethylamid kyseliny lysergové

NATO – Severoatlantická aliance

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN – Organizace spojených národů

OSS – Úřad pro strategické služby

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

SEATO – Organizace jihoasijské smlouvy